

Voor **Waards** met participatie

Onderzoek naar burger- en overheidsparticipatie in de gemeente Krimpenerwaard

Rekenkamercommissie Krimpenerwaard:

- Mw. K. Meijer (voorzitter)
- Dhr. R. de Bonte
- Dhr. R. Paulussen
- Mw. A. Lambrechtse (secretaris/onderzoeker)

Onderzoekers Necker van Naem:

- Dhr. J. Fledderus
- Dhr. E. Wolters
- Mw. A. Bolt

Datum: 14 juni 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Bestuurlijke Nota	4
1. Hoofdboodschap	5
2. Conclusies	6
3. Aanbevelingen	8
Reactie college van B&W	11
 Nota van Bevindingen	 1
Onderzoeksverantwoording	2
1. Beleid en uitvoering in perspectief	5
1.1 / Ambities en visie Krimpenerwaard op het vlak van burger- en overheidsparticipatie	5
1.2 / Huidige werkwijze	7
1.3 / Samenvatting	8
2. Casusselectie	10
2.1 / Inventarisatie	10
2.2 / Caseselectie	12
3. Participatie in praktijk: buurtprojecten	13
3.1 / Samenvatting	13
3.2 / Beschrijving van de casus	14
3.3 / Ervaringen van college en organisatie	15
3.4 / Ervaringen van extern betrokkenen	16
	17
4. Participatie in praktijk: visies op de identiteit van de kernen	17
4.1 / Samenvatting	17
4.2 / Beschrijving van de casus	18
4.3 / Ervaringen van college en organisatie	20
4.4 / Ervaringen van extern betrokkenen	22
5. Participatie in praktijk: verdere ontwikkeling Sportpark Weydehoeck	24
5.1 / Samenvatting	24
5.2 / Beschrijving van de casus	25
5.3 / Ervaringen van college en organisatie	27
5.4 / Ervaringen van extern betrokkenen	28
6. Leren van andere gemeenten	29
6.1 / Voorbeelden van andere gemeenten	29
7. Samenvatting	35
Bijlage 1. Interviews	38
Bijlage 2. Opbrengst inventarisatie	40
Inventarisatie	40
Definitieve selectie door de rekenkamercommissie	41

Voorwoord

Voor u ligt het tweede onderzoek van de Rekenkamercommissie Krimpenerwaard. In dit onderzoek hebben we het samenspel tussen de gemeente en haar inwoners onderzocht. We hebben zowel burgerparticipatie (gemeente betreft inwoners) als overheidsparticipatie (burgers betrekken gemeente) in ons onderzoek meegenomen en naar initiatieven gekeken die uiteenlopen van meedenken tot aan meedoen. Uit de vele vormen van participatie binnen de gemeente hebben we er drie nader onderzocht. Ook hebben we goede voorbeelden van hoe participatie kan werken uit andere gemeenten in Nederland de revue laten passeren.

Al met al vindt de Rekenkamercommissie dat hiermee de gemeenteraad en het college voldoende inspiratie is geboden om concrete stappen te gaan zetten. Dit betekent: kom tot een visie op participatie, experimenteer met meer samenwerking, evalueer regelmatig hoe de samenwerking is verlopen en bepaal je rol als raad en college zijn. Het college heeft positief op onze aanbevelingen gereageerd en wij zien daarom af van een nawoord. Wel willen we op deze plek nog aandacht vragen voor het maken van concrete afspraken tussen college en raad, denk daarbij onder meer aan een tijdspad waarbinnen de visie op participatie gereed moet komen en welke informatie de raad wil ontvangen voor, gedurende en na afloop van participatieprojecten. Tot slot merkt de Rekenkamercommissie op dat het realiseren van participatietrajecten niet vanzelf gaat. Je moet in participatie blijvend willen investeren. Het kost tijd, geld, energie en betrokkenheid van zowel college, raad als organisatie. Wij hopen dat ons rapport de gemeente Krimpenerwaard en haar burgers zal inspireren om gezamenlijk met participatie voorwaarts, voor Waards, te gaan.

Karin Meijer, voorzitter RKC Krimpenerwaard

Bestuurlijke Nota

1. Hoofdboodschap

Wat doet de gemeente Krimpenerwaard aan het samenspel tussen gemeente en gemeenschap en wat kan beter? Deze vraag stond centraal in het onderzoek naar 'burger- en overheidsparticipatie' in de gemeente Krimpenerwaard. Uit het onderzoek volgt een duidelijk beeld van een gemeente die zich inspent om burgers te betrekken (burgerparticipatie) en anderzijds burgers die zelf initiatieven nemen om zaken voor elkaar te krijgen (overheidsparticipatie). Voorbeelden zijn de door inwoners geïnitieerde ijsbaan in Ammerstol, het grotendeels door inwoners gebouwde en beheerde zwembad in Gouderak en de door inwoners en gemeente onderhouden Overtuin Bisdom van Vliet. Veel van die initiatieven bestonden al voordat de gemeente Krimpenerwaard ontstond. De kleine, hechte gemeenschappen waaruit de gemeente bestaat, blijken een ideaal klimaat voor zelfredzaamheid, het gezamenlijk aanpakken van problemen en grijpen van kansen.

In hoofdstuk 2 en 3 van de Bestuurlijke Nota heeft de rekenkamercommissie niet alleen haar conclusies en aanbevelingen geformuleerd, maar heeft tevens enkele aansprekende en praktische voorbeelden opgenomen van manieren waarop andere gemeenten omgaan met participatie. Deze zijn weergegeven in kaders. In hoofdstuk 6 worden meer voorbeelden gegeven waaruit de gemeente Krimpenerwaard inspiratie kan opdoen. De rekenkamercommissie merkte in het onderzoek op dat er een houding van college en raad is waarbij inwoners de ruimte krijgen om zelf met initiatieven en ideeën te komen. Initiatieven die van waarde zijn voor de leefbaarheid in de gemeente.

De gemeente Krimpenerwaard heeft de ambitie om participatie verder uit te bouwen en te versterken. In dit proces staat de jonge gemeente nog aan het begin. Het nadrukkelijke voornemen daarbij is dat de spontane zelfredzaamheid binnen de kernen behouden moet blijven. De gemeente is samen met inwoners bezig geweest met het in kaart brengen van de verschillen tussen kernen. De opbrengst daarvan is nuttig voor het organiseren van 'participatie op maat'.

Wat kan beter?

Zowel gemeentelijk betrokkenen als inwoners wijzen op het feit dat de gemeente nog geen gedeelde en gedragen positie heeft over de eigen rol bij burger- en overheidsparticipatie. Zo'n meer uitgesproken visie kunnen raad, college en ambtenaren helpen bij het maken van afwegingen omtrent burger- en overheidsparticipatie en die afwegingen te verantwoorden richting inwoners. Ervaringen die de gemeente op dit moment opdoet met burger- en overheidsparticipatie (zoals de door Riek Bakker geïnitieerde Toekomstvisie, voorbereidingen op de Omgevingswet en het kernenbeleid) kunnen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de hiervoor genoemde visie op of uitgangspunten voor participatie.

2. Conclusies

/ 2.1. Het ontbreekt momenteel nog aan een gedeelde visie op burger- en overheidsparticipatie.

De gemeente heeft nog geen visie op burger- en overheidsparticipatie ontwikkeld. De ambities met betrekking tot participatie zijn niet concreet verwoord. In het coalitieakkoord en het collegewerkprogramma wordt onder andere gezegd dat inwoners betrokken worden bij hun schone en veilige leefomgeving en dat beleid in gezamenlijke vormgeving of afstemming met inwoners plaatsvindt. Deze ambities zijn vooralsnog niet verder uitgewerkt. Inwoners die in het kader van dit onderzoek zijn gesproken, geven ook aan een heldere visie op burger- en overheidsparticipatie te missen. Als gevolg hiervan kunnen inwoners het gevoel krijgen dat hun inzet niet voldoende worden gewaardeerd (zie de casus Buurtprojecten), is het niet altijd helder voor inwoners welke keuzes de gemeente maakt in de vormgeving van burger- en overheidsparticipatie (zie de casus Kernenbeleid), en kiest de gemeente volgens betrokken inwoners soms te weinig positie ten opzichte van inwonersinitiatieven (zie casus (door)ontwikkeling Sportpark Weydehoeck).

Over een te vormen visie op burger- en overheidsparticipatie bestaan echter al wel enkele gedeelde ideeën en opvattingen, mede dankzij het eerder ondernomen project *Visies op de identiteit van de kernen*. Iedere kern heeft namelijk zijn eigen gebruiken en geschiedenis als het gaat om de relatie tussen de samenleving en de lokale overheid. Mede om die reden is het college van mening dat participatie om maatwerk per kern vraagt. Het project resulteert straks in een kernenbeleid van de gemeente Krimpenerwaard. De rekenkamercommissie ziet dit kernenbeleid als een mogelijk eerste stap naar de te vormen visie op burger- en overheidsparticipatie (zie ook onze aanbeveling 3.3).

/ 2.2 Het bestuur is vooralsnog terughoudend in zijn aanwezigheid op momenten waarop interactie met inwoners plaatsvindt.

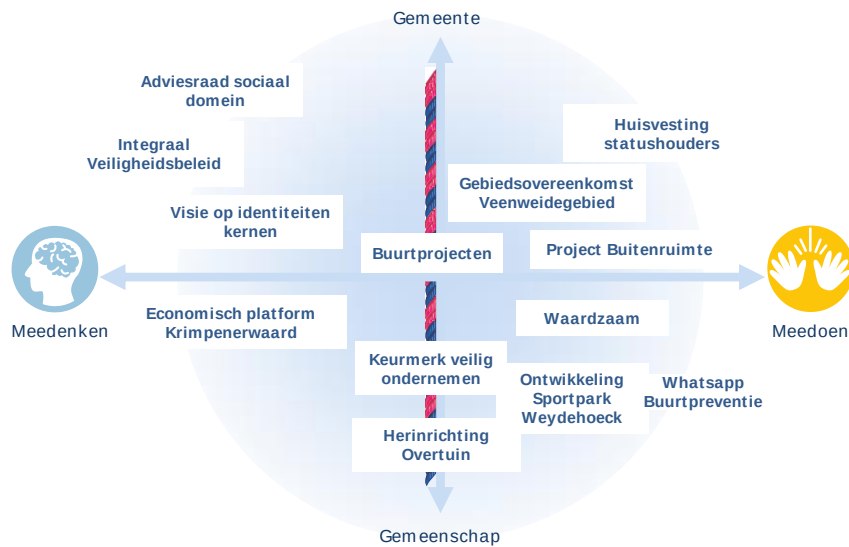
Een zekere terughoudendheid kan positief zijn vanuit de gedachte dat inwoners zo de ruimte krijgen om hun ideeën te ventileren, zonder dat dit (onbedoeld) leidt tot politiek-bestuurlijke bemoeienis. Maar terughoudendheid kan ook duiden op onzekerheid over de juiste (eigen) rol van college en raad binnen processen van burgerparticipatie. Of op twijfel over het aangaan van commitment met het participatieve traject.

Nadrukkelijke aanwezigheid kan echter ook juist gebruikt worden om duidelijk te maken hoezeer inwonerbetrokkenheid gewaardeerd wordt, zonder dat de gemeente zich op voorhand committeert aan de uitkomsten van een participatieproces.

/ 2.3. Er is een grote variatie in vormen van participatie in de gemeente Krimpenerwaard.

Samen met raad, college, ambtelijke organisatie en externe partijen zijn verschillende voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie opgehaald. Dat leverde een grote variatie aan vormen van participatie op. Onderstaande figuur verdeelt die voorbeelden in vier groepen:

- participatie op initiatief van de gemeente, waarbij de gemeente inwoners vraagt om mee te denken;
- participatie op initiatief van de gemeente, waarbij de gemeente inwoners vraagt om mee te doen;
- participatie op initiatief van de gemeenschap, waarbij inwoners de gemeente vragen om mee te denken;
- participatie op initiatief van de gemeenschap, waarbij inwoners de gemeente vragen om mee te doen.

Zo richten deze voorbeelden richten zich op verschillende doelgroepen, variërend van de gehele bevolking, de inwoners per gebied, tot specifiekere doelgroepen zoals (horeca)ondernemers of jongeren. De gemeente gebruikt bij veel voorbeelden instrumenten die gericht zijn op overleg, zoals inspraakavonden, platforms, adviesraden en samenwerkingsverbanden/partnerschappen. Maar er worden ook wel specifieke instrumenten ingezet, zoals de tekenwedstrijd voor leerlingen bij het project *Visies op de identiteit van de kernen*. Daarnaast maakt de gemeente gebruik van laagdrempeligere vormen, zoals burgerpeiling en tevredenheidsonderzoeken en een (digitale) ideeënbus. De variatie aan instrumenten maken zichtbaar dat er bij de gemeente energie, instrumentele kennis en -kunde aanwezig is.

Veel initiatieven vanuit de samenleving lijken daarnaast spontaan te ontstaan, zonder stimulering of activering vanuit de gemeente. Voor buurtprojecten geldt wel dat de gemeente een actieve rol heeft gespeeld in het opzetten van de structuur. Soms vervult de gemeente een coördinerende en/of faciliterende rol, zoals bij Whatsapp-buurtpreventie en Burgernet. Tot slot is er een categorie initiatieven waarbij de gemeente zich aansluit als (contract)partner, zoals bij Waardzaam.

/ **2.4. De onderzochte voorbeelden van participatie leveren een positieve bijdrage aan beleids- en projectdoelen en de gepleegde investering van de gemeente.**

De rekenkamercommissie heeft drie voorbeelden onderzocht: buurtprojecten, Visies op de identiteit van de kernen (beiden initiatief van de gemeente) en de (door)ontwikkeling van Sportpark Weydehoeck (initiatief gemeenschap). Uit het onderzoek blijkt dat de participatie in de buurtprojecten een meerwaarde oplevert voor de veiligheid en leefbaarheid in de wijk. Bovendien sluit de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving in de buurtprojecten naadloos aan bij de beleidsdoelen van de gemeente. Voor de Visies op de identiteit van de kernen geldt dat de opbrengst van participatie volgens het beleids- en projectdoel omgezet is in handzame kernsheets, die als basis fungeren voor het te ontwikkelen kernenbeleid. De meerwaarde in de casus Sportpark Weydehoeck zit vooral in de verbindende rol van de stichting Servicepunt Verenigingen Nederlek (SVN).

/ **2.5. In de onderzochte voorbeelden van participatie is er bij participanten behoefte aan meer duidelijkheid en continuïteit.**

Wanneer gekeken wordt naar de verwachtingen van de gemeenschap, merkt de rekenkamercommissie een aantal zaken op. De buurtcoördinatoren van de buurtprojecten zien dat ze worden gewaardeerd door de gemeente, maar verwachten dat de gemeente duidelijkheid schept over de toekomst van de buurtprojecten. Ook wensen ze dat de buurtprojecten meer bekendheid binnen de ambtelijke organisatie krijgen. Rondom het opstellen van de visies op de identiteiten van de kernen, was de doelstelling van het project volgens de inwoners goed uitgelegd, maar verwachten ze vooral meer terugkoppeling over het vervolg. Tot slot geven extern betrokkenen bij de (door)ontwikkeling van Sportpark Weydehoeck aan dat de lijnen met de gemeente kort en goed zijn, maar dat de gemeente zich nog proactiever kan opstellen bij de ontwikkelingsfase van een initiatief.

3. Aanbevelingen

Aan raad

- / **3.1. Ga met elkaar gesprek aan hoe de raad aankijkt tegen participatie in Krimpenerwaard en welke rol raadleden willen pakken.**
- Beleg bijvoorbeeld een thema-avond waarin wordt gediscussieerd over hoe de raad om wil gaan met kleine participatieve processen en majeure participatieve processen. Wanneer wil de raad wel, enigszins en wanneer geen actieve rol?
 - Bespreek en maak afspraken over de wijze waarop de raad zich gedurende participatieve bijeenkomsten richting de samenleving wil presenteren
 - Stel hierbij ook de vraag aan de orde hoe de raad door het college geïnformeerd wil worden over lopende participatietrajecten (procesverantwoording).

Voorbeeld: afspraken over de rol van de raad bij processen van participatie in de gemeente Hellendoorn.

Na discussies rondom participatietrajecten heeft de gemeenteraad van Helledoorn besloten dat het goed is om heldere afspraken te maken over wat raad, college en organisatie verstaan onder burger- en overheidsparticipatie. Een afvaardiging van de raad heeft vervolgens aan de hand van de Participatiecode van de provincie Overijssel een participatiecode voor de gemeente Hellendoorn ontwikkeld. Daarin staan:

- De uitgangspunten van participatie;
- Definities van verschillende participatievormen, gerangschikt in een participatieladder;
- Procesafspraken om in de praktijk de participatie te regelen.

Aan raad en college:

- / **3.2. Voer als raad en college met elkaar het gesprek over, en maak afspraken over de rollen van raad en college bij burger- en overheidsparticipatie.**
- Bespreek vragen zoals wanneer en hoe de raad te betrekken bij een participatieproces? Heeft de raad een rol om actief de boer op te gaan en in kernen meningen en vraagstukken op te halen?
 - Stel hierbij ook de vraag aan de orde hoe de raad door het college geïnformeerd wil worden over lopende participatietrajecten (procesverantwoording).
 - welke (actieve) rol wil het college aannemen op momenten waarop interactie met inwoners plaatsvindt.¹

Voorbeeld: gebruik van verschillende perspectieven op de rol van de overheid

Er zijn verschillende perspectieven op de rol van de overheid en lokale democratie: bijvoorbeeld die van de rechtmatige overheid, de representatieve overheid of juist die van de responsieve en participatieve overheid. De praktijk laat zien dat het niet gaat om een eenmalige keuze in deze perspectieven: de gemeente neemt, afhankelijk van de situatie, verschillende rollen aan.

Zo heeft de gemeente Peel en Maas in de afgelopen vijftien jaar een ontwikkeling richting zelfsturende gemeenschappen meegemaakt. Inwoners uit de dorpen worden door de gemeente niet alleen betrokken bij het maken van plannen, maar krijgen ook ruimte en verantwoordelijkheid voor de uitvoering van die plannen. Dat betekent niet dat er een statische verhouding is tussen gemeente en inwoners. De ene keer is de gemeente meer 'in de lead', de andere keer de gemeenschap, en soms daartussenin.

¹ Zie ook voorbeeld NSOB in hoofdstuk 6.

Aan college:

/ 3.3. Breng de opbrengsten van de gesprekken tussen raad en college samen in een visie op burger- en overheidsparticipatie.

a. Neem in de visie in ieder geval de volgende elementen op:

- welke concrete doelen streven we met burger- en overheidsparticipatie na in Krimpenerwaard? Wat willen we bereiken?
- wat verstaat Krimpenerwaard onder 'participatie op maat'? Hoe waarderen we in onze aanpak de kenmerkende verschillen tussen de kernen?
- hoe zien we in Krimpenerwaard de rollen van raad en college binnen participatieve processen
- hoe zien we de rol van de ambtelijke organisatie binnen participatieve processen? Denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheden van een kernambtenaar of het experimenteren met integrale teams waarin zowel ambtenaren als initiatiefnemers plaatsnemen
- wat is het afwegingskader dat we in Krimpenerwaard gebruiken om participatieve processen in te richten?
- uit welke instrumenten kunnen we kiezen bij het vormgeven van concrete participatieve processen?

Voorbeeld: visie op participatie in gemeente Goeree-Overflakkee

De gemeente Goeree-Overflakkee heeft de herindeling (2013) benut om na te denken over een nieuwe cultuur en werkwijze. Om de afstand tot de inwoners niet te vergroten, zet de gemeente sterk in op het kern- en buurtgericht werken. De gemeente heeft ervoor gekozen om niet te starten met een beleidsnota, maar met een 'expertteam burgerkracht' die zich bezighoudt met de voorwaarden voor het ontstaan van collectieve sociale initiatieven. Op basis van de verkenningen die het expertteam deed, werd besloten om (nog) meer in te zetten op de rol van dorpsraden als broedplaats voor initiatieven en schakelfunctie voor de gemeente.

Voorbeeld: participatie op maat

Het organiseren, stimuleren of ondersteunen van participatie vraagt maatwerk. Wat in de ene situatie heel goed uitpakt, kan in een andere context juist helemaal niet werken. De gemeente Rijnwaarden, bijvoorbeeld, bestaat uit verschillende dorpskernen met ieder een eigen dorpsraad. De rol en betrokkenheid van deze dorpsraden kan echter verschillen per dorpskern. Sommige dorpsraden fungeren als een klankbord voor de gemeente op vrijwel alle beleidsterreinen. In een andere kern heeft de dorpsraad geen inhoudelijke adviesrol, maar fungeert deze meer als een intermediair tussen de gemeente en de dorpsbewoners. De leden van de dorpsraad kennen de inwoners goed en weten precies met wie de gemeente contact moet leggen, bijvoorbeeld bij het opstellen van mantelzorgersbeleid. Op deze manier maakt de gemeente optimaal gebruik van de verschillende manieren verbanden van inwoners in de samenleving.

Voorbeeld: ideeënmakelaar Zwolle

In de gemeente Zwolle ondersteunde een 'ideeënmakelaar' gedurende vier jaar bewoners bij het realiseren van ruim 300 initiatieven. Een raadslid zag dat mensen moeilijk met hun ideeën in de gemeente terecht konden. Op basis van een initiatiefvoorstel maakte Zwolle voor vier jaar geld vrij voor een makelaar. Bewoners met een idee maken een afspraak. Het is de taak van de ideeënmakelaar om te bekijken wat een initiatief van de gemeente nodig heeft om uitgevoerd te worden. De ideeënmakelaar staat met één been binnen de gemeentelijke organisatie en met één been in de stad. De ideeënmakelaar stelt vragen, luistert en denkt mee. Zo wordt een plan concreter en komt boven tafel wat er nodig is om het plan tot uitvoer te brengen. Voorwaarde is dat een idee een maatschappelijke meerwaarde heeft voor de stad, bijvoorbeeld door een bijdrage te leveren op cultureel of sociaal vlak of aandacht besteedt aan duurzaamheid.

Van de ruim 300 initiatieven, werd de helft gerealiseerd zonder verdere steun van de gemeente. Verder leidde het tot enthousiaste en initiatiefrijke bewoners, creatieve oplossingen voor problemen in de stad en een versterking van het netwerk van maatschappelijke partners.

Zie: <https://www.movisie.nl/artikel/idee%C3%ABnmakelaar-succesvolle-stimulator-burgerparticipatie>

Aan college:

3.4. Experimenteer met, en leer van, concrete initiatieven en hou daarbij rekening met de volgende zaken

- a. Voor het slagen van initiatieven is het niet altijd nodig om verwachtingen, regels en voorwaarden 'op papier' te zetten. Zolang er periodiek afstemming is tussen inwoners en gemeente over het initiatief, wordt duidelijk hoe inwoners en gemeente hun rol innemen en kunnen daar (informeel) afspraken over worden gemaakt. Dit blijkt uit de buurtprojecten: inwoners nemen de ruimte die ze zelf willen nemen, waarbij de grenzen (bijvoorbeeld voor eigen rechter spelen) in de jaren dat het project loopt vrijwel nooit zijn overschreden.
- b. Een initiatief vraagt om voortdurende aandacht en helderheid. Over de tijd heen kunnen zaken veranderen: zo kan de gemeentelijke organisatie veranderen, maar ook de betrokkenheid van inwoners. Wanneer een initiatief 'vergeten' dreigt te worden, kan de motivatie van inwoners om zich in te zetten, verdwijnen.
- c. De gemeente kan maar in beperkte mate initiatieven zoals buurtprojecten van boven af stimuleren. Randvoorwaarden die hierbij naar voren zijn gekomen, zijn: kennis van de lokale gemeenschap (weet wat en wie er leeft), een persoonlijke benadering (spreek mensen niet algemeen aan, maar richt je tot specifieke personen), en ervaren urgentie van de problematiek door inwoners (zij moeten immers het nut van het initiatief inzien).
- d. Terugkoppeling na de participatiemomenten is van groot belang: betrokken inwoners willen op tijd geïnformeerd worden over het vervolg, om duidelijk te maken dat er iets gebeurt met de inbreng. Ook als er bijvoorbeeld 'gemeentelijke' stappen moeten worden gemaakt die tijd vergen.
- e. De gemeente kan leren van de wijze waarop initiatiefnemers een initiatief ontwikkelen en voorleggen aan de gemeente zodat de gemeente daarmee andere initiatiefnemers kan helpen om hun initiatief zo kansrijk mogelijk te laten zijn. Het concreet maken van een initiatief en het zoeken van draagvlak blijken hierbij belangrijke voorwaarden.
- f. Er is ruimte voor de gemeente om zich meer proactief op te stellen, een mede-aanjager van initiatieven te zijn en zich behulpzamer te tonen in het meedenken en adviseren (bijvoorbeeld rondom vergunningaanvragen). Dit vraagt naast betrokkenheid ook helderheid: duidelijkheid over dat medewerking van de gemeente bij een aanvraag niet automatisch ook bestuurlijk draagvlak voor besluitvorming en uitvoering betekent.
- g. Bepaal voorafgaand aan processen van burgerparticipatie wat de financiële ruimte is die mag worden gebruikt. Dit om verwachtingen te managen en onnodige teleurstellingen te voorkomen.
- h. Evalueren is een noodzaak om te leren van concrete projecten en initiatieven. Sta bij ieder initiatief, klein of groot, nadrukkelijk stil bij de lessen voor de toekomst en de mogelijke implicaties voor de visie en daarin gestelde doelen: moeten deze worden bijgesteld?

Reactie college van B&W

Rekenkamercommissie Krimpenerwaard

17-0018433

Per e-mail:

LOCATIE: Schoonhoven
UW BRIEF: 31 mei 2017
UW KENMERK:

DOCUMENTNUMMER: 17-0018433
ZAAKNUMMER: ZK17003954
BIJLAGE(N):

BEHANDELD DOOR: Ir. F. Laméris-Huis
TELEFOON: 14 0182
E-MAIL: info@krimpenerwaard.nl
VERZENDDATUM:

07 JUNI 2017

ONDERWERP: Bestuurlijke wederhoor advies Participatie

Beste meneer, mevrouw,

Met belangstelling hebben wij uw rapport over burger- en overheidsparticipatie in de gemeente Krimpenerwaard gelezen. Wij maken graag gebruik van de door u geboden mogelijkheid hierop bestuurlijk te reageren.

Aanleiding voor het onderzoek was de zoektocht van de gemeenteraad om na de herindeling op een hernieuwde manier vorm te geven aan het samenspel tussen overheid en samenleving. U heeft daarom onderzocht op welke wijze de gemeente Krimpenerwaard daar invulling aan geeft. Wat gaat goed en wat kan beter?

In het collegewerkprogramma is de ambitie opgenomen om een Nota Burgerparticipatie te maken. Wij waren net gestart met een verkennende ambtelijke notitie over dit onderwerp toen bleek dat u een onderzoek ging doen naar participatie. Wij hebben toen besloten om eerst de resultaten van uw onderzoek af te wachten en dit als belangrijke input mee te nemen voor onze nota.

Wij willen u hartelijk dank voor het uitgevoerde onderzoek. Uw rapport bevat een overzichtelijke analyse van de vele voorbeelden van participatie in onze gemeente. Ook geeft het veel leerzame handvatten en inspirerende voorbeelden voor de wijze waarop wij nog beter en meer gestructureerd invulling kunnen gaan geven aan burger- en overheidsparticipatie.

Hieronder vindt u onze reactie op de conclusies en aanbevelingen.

- *Nota participatie.* U concludeert dat er behoefte is aan een visie en/of uitgangspunten op participatie, maar ook dat maatwerk gewenst is. Dit gezien de diversiteit van de kernen en hun gebruiken en geschiedenis als het gaat om de relatie tussen samenleving en lokale overheid. In uw onderzoek geeft u veel verschillende voorbeelden op welke manier de gemeente Krimpenerwaard dit al doet, bijvoorbeeld met het Kernenbeleid, en kan doen. Uw aanbevelingen gebruiken wij daarom graag als inspiratie voor het opstellen van de Nota Participatie.
- *Experimenteren.* U concludeert dat er nog geen gedeeld en gedragen beeld is over de manier waarop wij invulling willen geven aan participatie. En u merkt op dat wij op dit moment nog echt ervaringen opdoen met burger- en overheidsparticipatie, zoals met de Strategische Toekomstvisie van Riek Bakker bij het opstellen van de Identiteit kernen. Wij herkennen dat. Wij zijn nog echt aan het experimenteren en leren. De door u genoemde bevindingen en voorbeelden bieden daarvoor inspiratie.
- *Verwachtingen.* In uw onderzoek geeft u heel veel mogelijkheden om invulling te geven aan participatie. Van starten met een organisatievisie tot heel concreet uitvoering geven aan een ideeënmakelaar. Deze voorbeelden helpen ons op weg. In samenspraak met de gemeenteraad en de inwoners willen we onderzoeken op welke wijze wij uitvoering kunnen gaan geven aan participatie binnen de organisatorische mogelijkheden. Geen 'Nota participatie' zonder participatie.

- *Van input naar conclusies.* U heeft drie casussen uitgebreid onderzocht. Dit heeft veel interessante informatie opgeleverd over wat goed gaat en wat beter kan. Sommige opmerkingen/leerpunten wegen echter heel zwaar in het eindresultaat, bijvoorbeeld behoefte aan visie en kaders. Wij zien juist de meerwaarde in uw aanbeveling om te streven naar maatwerk: per casus met de betrokken partijen in gesprek te gaan over wat we wederzijds verwachten op het gebied van participatie. Dat is wat wij ambiëren.
- *Rolzuiverheid.* Wij maken uit uw aanbevelingen op dat rolduidelijkheid heel belangrijk is voor een succesvolle participatie. Voor raad, college en ambtelijke organisatie. Wij nemen deze aanbeveling ter harte. Graag gaan wij met de gemeenteraad in gesprek over de rollen van raad en college bij participatie in de op dit moment voorliggende onderwerpen, zoals Strategische Toekomstvisie Krimpenerwaard en de voorbereidingen op de Omgevingswet.

Wij danken u nogmaals voor uw uitgebreide onderzoek. De bespreking van uw onderzoek in de gemeenteraad zien we daarvoor als eerste vertrekpunt.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Krimpenerwaard,
de secretaris,

mw. mr. M. Plantinga

de burgemeester,

mr. R.S. Cazemier

Nota van Bevindingen

Onderzoeksverantwoording

Aanleiding

De gemeente Krimpenerwaard heeft de ambitie zich te ontwikkelen van een procedurele, regelende en bepalende overheid, naar een meer regisserende en flexibele overheid (Collegewerkprogramma 2015-2018). Om deze ambitie te realiseren is een samenspel tussen de gemeente en de gemeenschap (inwoners, bedrijven, organisaties) gewenst én noodzakelijk. Daarnaast staat de gemeente Krimpenerwaard door de recente decentralisaties, maar ook door de toekomstige decentralisaties (zoals de Omgevingswet) dichterbij haar burgers dan ooit tevoren. De rekenkamercommissie Krimpenerwaard heeft willen onderzoeken hoe het samenspel tussen de gemeente en de gemeenschap in Krimpenerwaard wordt ingevuld. De term 'samenspel' duidt hierbij twee vormen van participatie aan:

- / Burgerparticipatie: De gemeente neemt het initiatief en de nadruk ligt op meedenken en meedoen van de gemeenschap;
- / Maatschappelijke initiatieven, oftewel overheidsparticipatie: De gemeenschap neemt het initiatief en de nadruk ligt op meedenken en meedoen van de gemeente.

Doelstelling en vraagstelling

Doelstelling onderzoek

Een onderzoek naar burger- en overheidsparticipatie aan de hand van concrete casussen biedt inzicht in het samenspel tussen burgers en de gemeente en mogelijkheden voor verbetering waar nodig. Dit onderzoek kende een waarderende en opiniërende benadering, waarbij leren voor de toekomst centraal stond. De centrale vraag luidde als volgt:

Wat doet de gemeente Krimpenerwaard aan het samenspel tussen gemeente en gemeenschap en wat kan beter?

De hoofdvraag is onderverdeeld in onderstaande deelvragen.

Ambitie, beleid en instrumenten

1. Welke ambities leven er binnen de organisatie, het college en de raad op het gebied van samenspel met de gemeenschap?
2. Wat zijn de visie en het beleid van gemeente Krimpenerwaard op het gebied van samenspel met de gemeenschap?
3. Welke vormen (instrumenten) van participatie zijn aanwezig in Krimpenerwaard (platforms, wijkraden etc.)?

Samenspel tussen gemeente en gemeenschap in de praktijk

4. Welke voorbeelden (casussen) van samenspel kent de gemeente Krimpenerwaard?
5. Welke goede voorbeelden van samenspel zijn bekend uit andere gemeenten?
6. Hoe ziet het samenspel tussen gemeente en gemeenschap er in de praktijk uit in Krimpenerwaard?

Hierbij letten we onder meer op:

- a. De ingezette (financiële) middelen en capaciteit door de gemeente
 - b. Ingezet instrumenten (vormen als platforms, wijkraden etc.)
 - c. Succesfactoren en risico's van goede voorbeelden
 - d. De ervaringen en belevingen van de verschillende betrokkenen: raad, college, ambtenaren en externe betrokkenen als inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen
7. Wat was de opbrengst van deze voorbeelden van samenspel?
 - a. In relatie tot de beleidsdoelen
 - b. In relatie tot de doelen van het voorbeeld
 - c. In relatie tot de gepleegde investering van de gemeente
 - d. In relatie tot wat de gemeenschap verwachtte

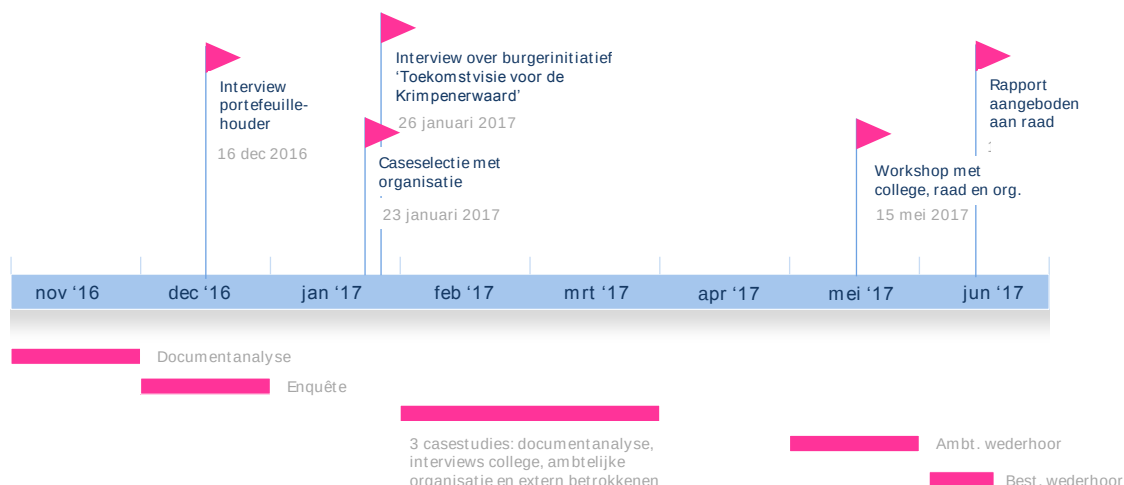
Samenspel van de toekomst

8. Wat kan de gemeente Krimpenerwaard doen om goede voorbeelden een aanjagende functie te geven (voor raad, college en organisatie)?

Onderzoeksuitvoering

Onderzoeksmethoden

Tussen november 2016 en maart 2017 vond de uitvoering van de onderzoekswerkzaamheden plaats. In figuur 1 is het onderzoeksproces schematisch weergegeven.

Figuur 1. Onderzoeksproces

In **december 2016** vond een enquête onder ambtelijk betrokkenen, raadsleden en enkele externe betrokkenen, plaats om voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie op te halen. De opgehaalde voorbeelden zijn terug te vinden in bijlage 2. In de enquête is ook raadsleden gevraagd naar hun opvatting over burger- en overheidsparticipatie in de gemeente. Omdat slechts vier raadsleden de enquête hebben ingevuld, levert dit een te onbetrouwbaar beeld op en zijn de uitkomsten niet meegenomen in het onderzoek.

Op **23 januari 2017** is een sessie gehouden met circa 20 ambtelijk betrokkenen over de in de enquête opgehaalde voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie. Er is onder meer met de aanwezigen doorgepraat over bepaalde voorbeelden, wat de rekenkamercommissie als input heeft gebruikt voor de keuze van drie cases voor nader onderzoek. Uit de opgehaalde voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie zijn de cases 'Buurtprojecten', 'Visies op de identiteit van de kernen' en 'Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck' geselecteerd voor nader onderzoek.

In de periode **februari-maart 2017** zijn drie casestudies gedaan. Dit houdt in dat de rekenkamercommissie voor de drie casussen documenten heeft bestudeerd en interviews heeft afgenomen met ambtelijk betrokkenen en extern betrokkenen.

Op **15 mei 2017** is een workshop georganiseerd voor raadsleden, collegeleden, ambtenaren en betrokken burgers met als thema 'rolneming bij inwonerparticipatie'. Tijdens deze workshop zijn de eerste beelden van het onderzoek gedeeld. Daarnaast zijn we als raadsleden, collegeleden, ambtenaren en betrokken burgers met elkaar in gesprek gegaan over wat je nodig hebt om op een goede manier je rol te vervullen bij participatie.

In de periode van **1 mei-15 mei 2017** vond het ambtelijk wederhoor plaats. De Nota van Bevindingen is op enkele punten aangepast en vastgesteld.

Leeswijzer

De Nota van Bevindingen beschrijft in hoofdstuk 1 de ambities, visie en het beleid van de gemeente Krimpenerwaard op het gebied van burger- en overheidsparticipatie. Hoofdstuk 2 beschrijft de voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie die zijn opgehaald en op welke manier er tot een selectie is gekomen voor het casusonderzoek. De hoofdstukken 3, 4 en 5 staan in het teken van de drie onderzochte cases, *Buurtprojecten*, *Visies op de identiteit van de kernen* en *Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck*. In hoofdstuk 6 worden de belangrijkste uitkomsten van de workshop

beschreven. Hoofdstuk 7 geeft een bondig antwoord de onderzoeksvragen. Tot slot staat in de twee bijlagen een overzicht van de gesproken respondenten (1) en van de opgehaalde voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie (2).

1 Beleid en uitvoering in perspectief

Dit hoofdstuk beschrijft welke ambities en visie de gemeente Krimpenerwaard heeft op het vlak van burger- en overheidsparticipatie en welke beleidskaders er zijn. Dit hoofdstuk geeft daarmee antwoord op de deelvragen 1, 2 en 3.

1.1 / Ambities en visie Krimpenerwaard op het vlak van burger- en overheidsparticipatie

Visie Krimpenerwaard op participatie in ontwikkeling, nog geen concrete ambities geformuleerd

Het eerste coalitieakkoord van de nieuwe gemeente Krimpenerwaard luidt 'Gemeente Krimpenerwaard herkenbaar en verbindend!'. Hierin geeft de coalitie aan dat de gemeente, ontstaan uit de gemeenten Nederlek, Schoonhoven, Ouderkerk, Vlist en Bergambacht, actief de dialoog aan wil gaan met inwoners, bedrijven, kerken en maatschappelijke instellingen uit de kernen.² In het collegewerkprogramma, dat uitvoering geeft aan het coalitieakkoord, is opgenomen dat er een Programma Professionaliseren en Verbeteren Dienstverlening zal worden opgesteld voor de periode 2015-2018. Dat programma bestaat onder andere uit het opstellen van een kaderstellende nota burgerparticipatie in 2016, met als inzet dat beleid tot stand komt in gezamenlijke vormgeving of afstemming met de samenleving.³ In die nota zouden ook sectorspecifieke onderwerpen aan de orde moeten komen. Zo geeft het collegewerkprogramma op het gebied van ruimtelijke ordening, wonen en mobiliteit aan dat initiatieven van inwoners en bedrijven 'binnen een integrale belangenafweging' positief benaderd worden. Over veiligheid wordt als doel genoemd dat burgers betrokken zijn bij hun schone en veilige leefomgeving. De nota Burgerparticipatie zal dus niet alleen gaan over 'burgerparticipatie' (gedefinieerd als het laten meedenken van inwoners over beleidsontwikkeling), maar ook over 'overheidsparticipatie' (het stimuleren en ondersteunen van initiatieven uit de samenleving).

Ten tijde van het onderzoek was het college nog bezig met het Programma Professionaliseren en Verbeteren Dienstverlening. Ook is de nota Burgerparticipatie nog niet opgesteld. Uit interviews blijkt dat door de afgedwongen fusie de gemeente te weinig tijd heeft gehad om te zoeken naar de gemene deler op het vlak van burger- en overheidsparticipatie. De vijf voormalige gemeenten hadden alle daar hun eigen visie en aanpak voor. De verwachting is nu dat de nota eind 2017 gerealiseerd zal zijn⁴, waarbij volgens het college de lessen uit dit rekenkameronderzoek mee zullen worden genomen. Vanuit de ambtelijke organisatie is er wel een interne notitie opgezet, die moet dienen als discussieaanjager. Uit interviews blijkt dat het college zich hier nog niet over heeft gebogen.

Een duidelijke visie op de wijze waarop de gemeente wil omgaan met burger- en overheidsparticipatie is er dus nog niet. Dat betekent ook dat er nog geen concrete ambities zijn geformuleerd. In de programmabegrotingen 2016 en 2017 staan ambities die overeenkomen met de doelstellingen uit het collegeakkoord, waarbij als concreet actiepunt wederom het opstellen van een nota Burgerparticipatie wordt genoemd.⁵ Uit de interne notitie blijkt wel dat er ideeën zijn om concretere doelstellingen te formuleren, bijvoorbeeld door een bepaald tevredenheidscijfer na te streven. In de programmabegroting 2017 wordt al wel bij het programma Ruimtelijke ordening, wonen, en mobiliteit als prestatie-indicator voor 2017 aangegeven dat er twee pilots uitgevoerd en geëvalueerd zullen worden waarbij inwoners en bedrijven actief hebben meegedacht.

² Coalitieakkoord 2015-2018. "Gemeente Krimpenerwaard herkenbaar en verbindend!", p. 27.

³ Collegewerkprogramma 2015-2018, "Gemeente Krimpenerwaard, herkenbaar en verbindend!", p. 45.

⁴ Midterm review burgerparticipatie 2016 (intern document).

⁵ O.a. Begroting 2016, p. 72-74, Begroting 2017, p. 61-62.

Op zoek naar maatwerk

Figuur 2. De elf kernen van de gemeente Krumpenerwaard

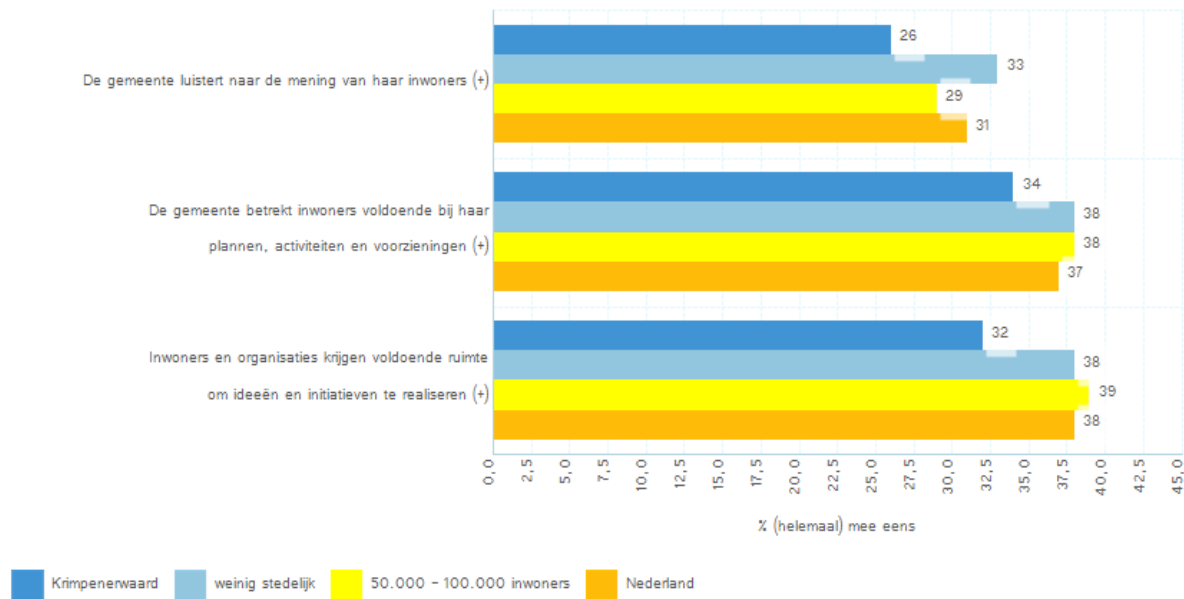
Het college is van mening dat burger- en overheidsparticipatie om maatwerk per kern vraagt. Iedere kern/gemeenschap heeft namelijk een eigen dynamiek in de relatie gemeente-gemeenschap. Bestuurlijk en ambtelijk betrokkenen zien dat ook de vijf voormalige gemeenten waaruit de gemeente is ontstaan al met verschillende vormen van participatie te maken hadden, volgens sommigen gestimuleerd door de kleine, hechte gemeenschappen. In interviews zijn voorbeelden genoemd die aangeven dat inwonersbetrokkenheid van alle tijden is, zoals de door inwoners geïnitieerde ijsbaan in Ammerstol, het grotendeels door inwoners gebouwde en beheerde zwembad in Gouderak en de door inwoners en gemeente onderhouden Overtuin Bisdom van Vliet. De voormalig gemeente Nederlek kent buurtcoördinatoren (zie hoofdstuk 3), terwijl de voormalig gemeente Schoonhoven actieve buurtverenigingen kent.

Uit interviews en documenten is niet naar voren gekomen hoe de voormalige gemeenten het beleid op het vlak van burger- en overheidsparticipatie hadden vormgegeven en welke verschillen daar tussen waren. De gemeente Krumpenerwaard start dus met een schone lei. Om meer zicht te krijgen op de verschillende identiteiten van de kernen en kernenbeleid te ontwikkelen, is het college in januari 2016 gestart met een project waarbij samen met inwoners per kern is geïnventariseerd wat de vraagstukken zijn op het gebied van vitaliteit/leefbaarheid (zie hoofdstuk 4). Tijdens dat traject merkten betrokken medewerkers een verschil in houding op het vlak van burger- en overheidsparticipatie in de kernen, bijvoorbeeld doordat de opkomst en het initiatief in de ene kern groter was dan in de andere.

De Burgerpeiling Krumpenerwaard 2016 (onderdeel van de benchmark waarstaatjegemeente.nl) verschaft inzicht in de waardering van inwoners over een aantal belangrijke maatschappelijke thema's, welke waardering vergeleken kan worden met het Nederlands gemiddelde andere soortgelijke gemeenten.⁶ Hoewel het rapport niet per kern is uitgesplitst, is in interviews aangegeven dat per kern een wisselende waardering spreekt over de relatie met de gemeente (variërend van afgerond een 5 tot een 7). Gemiddeld krijgt de wijze waarop de gemeente samenwerking zoekt met inwoners een 6 – vergelijkbaar met landelijke cijfers. Het vertrouwen in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd is relatief laag: 28% van de inwoners heeft (heel) weinig vertrouwen in het bestuur. Ook op het gebied van samenwerking scoort de gemeente lager dan gemiddeld (zie figuur 2). Dit kan een gevolg zijn van de samenvoeging van gemeenten, die gepaard is gegaan met reorganisaties en veranderingen in de dienstverlening. In interviews wordt nog een andere verklaring gegeven. Volgens het college zijn de wethouders ook in de gemeente Krumpenerwaard nog goed aanspreekbaar en stappen inwoners met initiatieven soms rechtstreeks op het bestuur af. De keerzijde hiervan is het risico dat niet iedereen gelijke kans heeft: zonder het juiste netwerk, de juiste 'lijntjes' naar portefeuillehouders kunnen initiatieven stuklopen. Het lijkt zo te zijn dat de hogere cijfers van inwoners uit sommige kernen samenhangen met een korte lijn naar het bestuur (een wethouder uit die kern) of sterkere vertegenwoordiging in de raad. Dit kan betekenen dat het een

⁶ Rapport Burgerpeiling Krumpenerwaard, september 2016.

maatschappelijke opgave voor de gemeente is hoe ze inwoners kan betrekken die geen sterke positie in dat netwerk hebben.

Figuur 3. Uitkomsten Burgerpeiling Krimpenerwaard, samenwerking en co-creatie

Nog geen roep van raad om algemeen beleid, wel bereidheid meer ruimte te geven

Vanuit de raad is nog geen roep geklonken om de nota Burgerparticipatie op te stellen. Er heeft nog geen brede discussie over de visie van de raad op burger- en overheidsparticipatie plaatsgevonden. Wel heeft de raad op 7 maart 2017 een motie aangenomen waarin het college wordt opgeroepen om voor het zomerreces met een concreet voorstel te komen tot invoering van het Right to Challenge.⁷ De kern van de aanpak is dat een groep (georganiseerde) bewoners taken van gemeenten kunnen overnemen als zij denken dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan. Denk hierbij aan bijvoorbeeld het groenonderhoud, bibliotheken en zwembaden. De raad laat daarmee zien ervoor open te staan om ruimte te geven aan inwoners om sommige taken van de gemeente uit te voeren. De motie stelt dat die ruimte tot meer tevredenheid van inwoners en meer betrokkenheid bij het werk van de gemeente zal leiden.

1.2 / Huidige werkwijze

Richting handvatten

Op dit moment vinden afwegingen rondom burger- en overheidsparticipatie in Krimpenerwaard 'ad hoc' en proefondervindelijk plaats. De rol die participatie krijgt is afhankelijk van de gewoonten in de betreffende kern en van de betrokken medewerkers. Omdat inwoners door verschillende teams/vakgebieden worden benaderd zonder dat daar afstemming over plaatsvindt, kan het nog wel eens voorkomen dat er veel bevragingen in korte tijd zijn. Het doel van het te ontwikkelen participatiebeleid is dan ook om te komen tot een meer gestructureerde, meer gegronde en gedeelde aanpak. Vanuit de ambtelijke organisatie is er behoefte aan handvatten om 'voor de inwoner en met de inwoner' gemeentelijk werk te doen. De nieuwe gemeente doet nu wel veel ervaring op, omdat er nieuw beleid ontwikkeld wordt of beleid van voormalige gemeenten geharmoniseerd wordt. Hierbij worden inwoners op verschillende fronten betrokken. Dat gebeurt bijvoorbeeld bij het opstellen van de Sportnota en het genoemde Kernenbeleid.

Rondom de invoering van de Omgevingswet is de gemeente ook al actief bezig om te reflecteren op een andere rol en houding van de gemeente – een houding die meer gericht is op het stellen van waarborgen voor een zorgvuldig en democratisch proces, in plaats van het stellen van inhoudelijke (eind)doelen. Hiervoor zijn zogeheten 'hoedensessies' gehouden, om na te denken over initiatieven die misschien wel in het kader van de Omgevingswet zouden kunnen, maar eigenlijk geen politiek-bestuurlijk draagvlak kennen. Voor de nieuwe Omgevingsvisie voor de binnenstad van

⁷ Motie M17-08, Right to Challenge.

Schoonhoven heeft de gemeente zich aangemeld voor de Crisis- en Herstelwet (2 januari 2017). Daarin experimenteert de gemeente met het betrekken van inwoners zonder al een concreet plan klaar te hebben. Het experiment geldt als een leertraject voor college en organisatie over hoe om te gaan met participatie binnen een groot ruimtelijk project.

Riek Bakkers toekomstvisie als voorbeeld van overheidsparticipatie

Recentelijk is een burgerinitiatief afgerond met als doel een toekomstvisie voor de Krimpenerwaard te formuleren.⁸ Het burgerinitiatief 'De Strategische visie Krimpenerwaard' is een poging om met burgers en ondernemers een visie op de ontwikkeling van het gebied te maken, onder andere naar aanleiding van een eerder rapport van de Rabobank waarvan de plannen nog niet waren uitgevoerd.⁹ De initiatiefneemster is prof. dr. Riek Bakker, die het initiatief niet alleen heeft neergelegd bij de gemeenten Krimpen aan den IJssel en Krimpenerwaard, maar ook bij de provincie Zuid-Holland. Na de positieve bestuurlijke reacties is het proces van start gegaan, dat heeft plaatsgevonden in de periode december 2016 tot en met april 2017. Het proces bestond uit het activeren van inwoners, ondernemers en andere partijen door kick-offbijeenkomsten, het vormen van participatiegroepen (boeren, ondernemers en bewoners) en participatiebijeenkomsten.

De gemeente heeft een beperkte rol in het burgerinitiatief en stuurt niet (inhoudelijk) mee. Wel kunnen inwoners bij de gemeente terecht met vragen over het initiatief. Ze heeft ten tijde van het rekenkameronderzoek bewust nog geen positie ingenomen ten opzichte van een uitkomst van het initiatief. Gezien de statuur van de adviescommissie (de zogeheten

Figuur 4. Logo Strategische Visie Krimpenerwaard

Waardcommissie, voorgezeten door de Commissaris van de Koning), staat wel vast dat de gemeente de visie die uit het initiatief naar voren komt niet zal kunnen negeren. Omdat het gaat over vraagstukken die naast de gemeente Krimpenerwaard ook te maken hebben met de gemeente Krimpen aan den IJssel, de provincie en het rijk, vraagt een reactie van de gemeente in ieder geval om contact en samenwerking met deze partijen.

Uit het proces rondom de Strategische Visie wordt wederom bevestigd dat de verschillende culturele en sociologische achtergronden van de kernen van invloed zijn op de interactie tussen gemeente en gemeenschap. Sommige gemeenschappen zijn aan de ene kant hecht, maar aan de andere kant ook op zichzelf gericht en hebben minder een blik naar buiten. Dat vraagt om extra inspanning van de gemeente om binnen die hechte gemeenschappen een relatie op te bouwen.

Op 11 april 2017 is het eindrapport 'Strategische visie Krimpenerwaard: naar hernieuwd vertrouwen' gepubliceerd.¹⁰ In het eindrapport zijn onder meer de adviezen van de participatiegroepen van ondernemers, bewoners en agrariërs opgenomen. Het eindrapport levert geen blauwdruk op voor een Strategische Visie - wat ook niet het doel was - maar laat zien welke beelden leven op de toekomst van de Krimpenerwaard en biedt handvatten om over de toekomst van de Krimpenwaard zinvol met elkaar van gedachten te wisselen. De Waardcommissie heeft daarbij de hoop uitgesproken dat het hier niet bij blijft maar dat het eindrapport inspiratie zal bieden voor een (participatief) vervolg.¹¹

1.3 / Samenvatting

Behoeft aan ontwikkeling van visie en ambities

De algemene doelstellingen uit het collegeakkoord en de motie Right to Challenge laten zien dat het college en de raad welwillend staan tegenover het betrekken van inwoners bij beleidsontwikkeling en het stimuleren en ondersteunen van inwonersinitiatieven. De manier waarop daar nu vorm aan wordt gegeven is echter nog ad hoc en zonder gedeelde visie binnen de gemeente. In de organisatie en het college is er behoefte aan kennis en een meer gestructureerde en gedeelde aanpak op het vlak van burgerbetrokkenheid. In met name de gemeenschap is er behoefte aan een visie of positiebepaling ten aanzien van burgerbetrokkenheid. Aan de hand van een dergelijke visie en concretere ambities zou ook beter antwoord kunnen worden gegeven op vragen die nu binnen de gemeente spelen, zoals: hoe kan er maatwerk

⁸ <http://www.visiekrimpenerwaard.nl/>

⁹ Rabobank, De Kracht van de Krimpenerwaard, april 2014.

¹⁰ Te downloaden via <http://www.visiekrimpenerwaard.nl/eindrapport/>.

¹¹ Eindrapport 'Strategische visie Krimpenerwaard: naar hernieuwd vertrouwen', p. 162.

per kern en doelgroep worden geleverd? Op welke beleidsonderwerpen is participatie van toegevoegde waarde? Welke instrumenten van burger- en overheidsparticipatie kunnen worden ingezet en dragen bij aan ambities? En wat zijn de rollen van de gemeentelijke spelers – raad, college en ambtelijke organisatie – bij verschillende vormen van burger- en overheidsparticipatie?

Ervaringen die de gemeente nu al opdoet met burger- en overheidsparticipatie kunnen bijdragen aan het bepalen van visie en ambities. In de hoofdstukken 3 tot en met 5 worden drie voorbeelden nader onderzocht met als doel lessen te formuleren voor toekomstig beleid. Het volgende hoofdstuk geeft aan waarom die drie voorbeelden zijn uitgekozen.

2

Casusselectie

Nu de ambities, visie en beleid van de gemeente Krimpenerwaard op het gebied van burger- en overheidsparticipatie in kaart zijn gebracht, bekijken we welke instrumenten en voorbeelden van participatie de gemeente Krimpenerwaard kent (deelvragen 3 en 4). Aan de hand van een inventarisatie zijn drie voorbeelden geselecteerd om nader te onderzoeken. In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke voorbeelden dat zijn.

2.1 / Inventarisatie

Door middel van een brede inventarisatie heeft de rekenkamercommissie een groot aantal voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie opgehaald (zie bijlage 2 voor een uitleg van deze inventarisatie en alle 38 voorbeelden). Zeven criteria zijn gehanteerd om het aantal voorbeelden terug te brengen tot een shortlist van dertien voorbeelden:

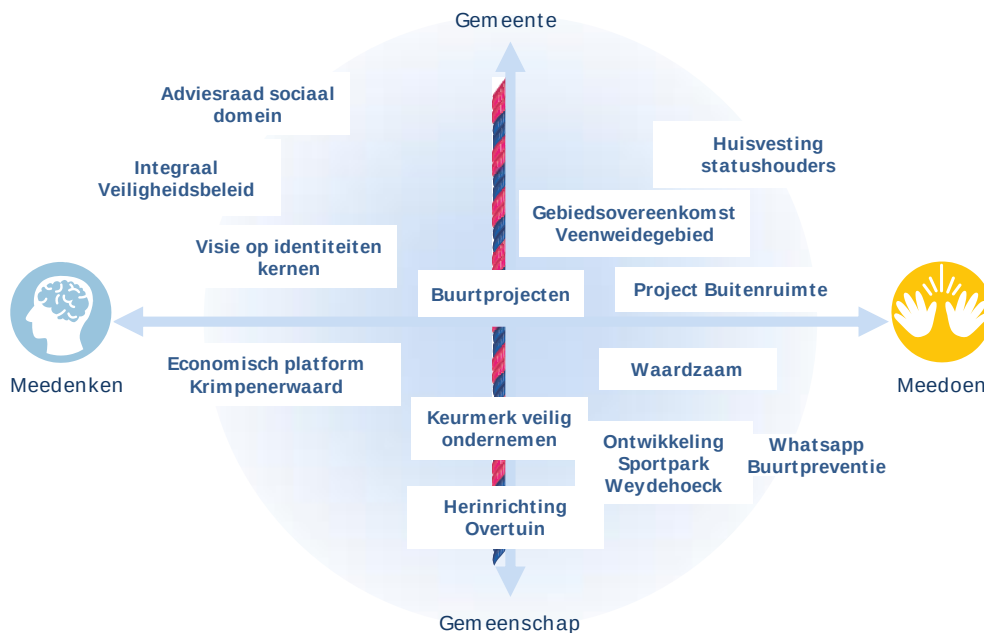
- 1 Typierend voor huidige praktijk gemeente/komt vaak voor
- 2 Typierend voor ambities voor de toekomst
- 3 Voldoende mate van interactie/participatie
- 4 Spreiding over de organisatie (domeinen en sleutelfiguren)
- 5 Balans 'inhoud' en 'vorm' (wijkoverleggen, ongeorganiseerd)
- 6 Spreiding in oorsprong initiatief (gemeente/gemeenschap) en meedenken/meedoen
- 7 'Onderzoekbaar' (afgebakend, informatie en mensen beschikbaar)

De shortlist bevatte de volgende voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie:

Voorbeeld	Korte beschrijving
Visies op de identiteit van de kernen (Kernenbeleid)	De gemeente heeft samen met inwoners de identiteit van de elf kernen bepaald, onder andere met kernenavonden voor inwoners. De gemeente gebruikt de input om het kernenbeleid op te stellen.
Keurmerk veilig ondernemen	Een samenwerkingsverband tussen ondernemers en gemeente met als doel het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid van winkelgebieden en bedrijventerreinen.
WhatsApp-buurtpreventie	Buurtbewoners zetten zich in voor de veiligheid in de buurt, onder meer door signalering en melding.
Economisch Platform Krimpenerwaard	Het economisch platform denkt als partner van de gemeente mee over economische ontwikkeling in de Krimpenerwaard.
Integraal veiligheidsbeleid	Ter voorbereiding op de nota Integraal Veiligheidsbeleid is inwoners gevraagd mee te denken over de prioriteiten, onder meer door organisatie van een inwonersavond.
Buurtprojecten	In de kernen Lekkerkerk en Krimpen aan de Lek doen inwoners als buurtcoördinator een stap extra op het gebied van leefbaarheid en veiligheid, zoals het signaleren van verdachte situaties of van situaties die om ingrijpen van de gemeente vragen.
Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck	Een initiatief van sportverenigingen en stichting SVN tot het realiseren van een wielervedstroom en verlichte paden in het sportpark.

Huisvesting vluchtelingen/statushouders	Inwoners denken en praten mee over de huisvesting van vluchtelingen/statushouders.
Adviesraad sociaal domein	De gemeente heeft er voor gekozen om de adviesraad 3D in te vullen, waardoor integraliteit van adviezen bevorderd wordt. De Adviesraad kan zelf ook initiatief nemen.
Gebiedsovereenkomst Veenweidegebied	De provincie, gemeente en hoogheemraadschap zetten zich samen met agrarische partijen en natuur- en recreatieorganisaties in voor het behouden en ontwikkelen van het waardevolle agrarische cultuurlandschap en de daarbij behorende natuurwaarden.
Waardzaam	Initiatief van 'Duurzame Ondernemers Krimpenerwaard' tot het bevorderen van het gebruik van duurzame energie, door het aangaan van energieconvenanten.
Project / herinrichting buitenruimte	Bij civiele projecten in het centrum van een kern van de gemeente worden winkeliers en inwoners gevraagd mee te denken over de planning, fasering etc.
Herinrichting Park Overtuin	Het betreft de herinrichting van een park waarbij de bewoners worden betrokken om mee te denken en eventueel mee te doen met het onderhoud.

De dertien voorbeelden kunnen worden geplaatst in een kwadrant, waarbij een voorbeeld aan de ene kant getypeerd wordt door de oorsprong van het initiatief (gemeente of gemeenschap) en aan de andere kant door de vorm van participatie (gaat het meer om meedenken of meer om meedoen). Deze typering is weergegeven in onderstaande figuur 5. In bijlage 2 zijn alle 38 voorbeelden getypeerd.

Figuur 5. Voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie getypeerd

De figuur laat zien dat de gemeente Krimpenerwaard een grote spreiding kent in het type burger- en overheidsparticipatie. De opgehaalde voorbeelden richten zich op verschillende doelgroepen, variërend van de gehele bevolking, de inwoners per gebied, tot specifiekere doelgroepen zoals (horeca)ondernemers of jongeren. Hierbij is niet duidelijk zichtbaar dat het gebruik van instrumenten specifiek afgestemd is op de doelgroep. De gemeente gebruikt veelal instrumenten die gericht zijn op overleg, zoals inspraakavonden, platforms, adviesraden en samenwerkingsverbanden/partnerschappen. Soms worden echter wel specifieke instrumenten ingezet, zoals de tekenwedstrijd voor leerlingen bij de Visies op de identiteit van de kernen. Daarnaast maakt de gemeente ook gebruik van laagdrempeligere vormen, zoals burgerpeiling en tevredenheidsonderzoeken en een (digitale) ideeënbus.

Veel initiatieven vanuit de samenleving lijken daarnaast spontaan te zijn ontstaan, zonder stimulering of activering vanuit de gemeente. Voor buurtprojecten geldt wel dat de gemeente een actieve rol heeft gespeeld in het opzetten van de structuur. Soms vervult de gemeente een coördinerende en/of faciliterende rol, zoals bij Whatsapp-buurtpreventie en Burgernet. Tot slot is er een categorie initiatieven waarbij de gemeente zich aansluit als (contract)partner, zoals bij Waardzaam.

2.2 / Caseselectie

In de selectie van drie cases heeft de rekenkamercommissie getracht zoveel mogelijk rekening te houden met de eerder genoemde zeven criteria, waaronder spreiding in het genoemde kwadrant. Niet zozeer om een representatieve selectie te maken, maar om inzicht te krijgen in de verschillende dynamieken die ontstaan in verschillende typen van participatie. *Buurtprojecten* is geselecteerd als voorbeeld van langdurige participatie dat zowel gaat over meedenken als meedoen en door de gemeente is geïnitieerd, maar vanuit een behoefte van inwoners is ontstaan (zie Hoofdstuk 3). *Visies op de identiteit van de kernen ten behoeve van Kernenbeleid* is geselecteerd omdat het een door de gemeente geïnitieerd traject is geweest, gericht op meedenken met een relatief uitgebreid participatieproces, waarbij veel inwoners uit verschillende kernen betrokken zijn geweest (hoofdstuk 4). Geplaatst aan de andere kant van het kwadrant is *Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck*, waarbij het gaat om een initiatief van de gemeenschap en meer om meedoen dan om meedenken. Anders dan buurtprojecten gaat het hierbij om georganiseerde inwoners (sportverenigingen, stichting Servicepunt Verenigingen Nederlek, zie hoofdstuk 5), waarbij wordt gekeken naar twee recente initiatieven namelijk **verlichte paden** en **de aanleg van een wielervedbaan**. De volgende drie hoofdstukken beschrijven deze drie voorbeelden.

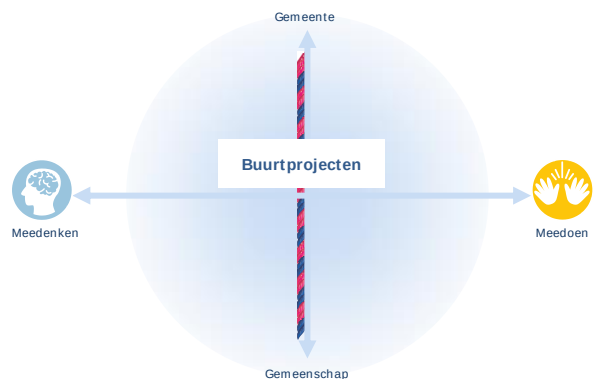
3 Participatie in praktijk: buurtprojecten

In dit hoofdstuk gaan we na wat de gemeente Krimpenervwaard doet op het gebied van burger- en overheidsparticipatie door onderzoek van de casus Buurtprojecten. Deelvragen 6 en 7 komen aan bod: welke instrumenten zijn ingezet, wat waren de verwachtingen en ervaringen van betrokkenen? Wat heeft participatie opgeleverd? De antwoorden op deelvragen 6 (hoe ziet het samenspel eruit?) en 7 (wat zijn de opbrengsten?) worden aan het begin van dit hoofdstuk samengevat in drie elementen: wat ging er goed, wat ging er minder goed en wat kunnen we leren? Vervolgens wordt de casus beschreven: wie zijn er betrokken bij de casus, wat was het doel van de participatie? Daarna komen de ervaringen van intern betrokkenen (college en ambtelijke organisatie) aan bod, gevolgd door de ervaringen van extern betrokkenen (buurtcoördinatoren en wijkagenten).

3.1 / Samenvatting

Wat ging er goed?

College, ambtelijke organisatie en ook wijkagenten zien dat de buurtcoördinatoren in Lekkerkerk en Krimpen aan de Lek van toegevoegde waarde zijn: hun betrokkenheid is volgens hen van positieve invloed op de veiligheid en leefbaarheid in de buurt. De buurtcoördinatoren nemen al sinds de jaren '90 taken op zich die anders door wijkagenten of ambtenaren uitgevoerd zouden moeten worden: zij zijn de oren en ogen van de buurt. De aanpak sluit aan bij de ambities die het college heeft gesteld in het collegeakkoord ('burgers zijn betrokken bij een schone en veilige buurt') en past bij de missie van het integraal veiligheidsbeleid. Verschillende buurtcoördinatoren geven aan dat de veiligheid in hun buurt verbeterd is sinds er een buurtproject is gestart. De geïnterviewde buurtcoördinatoren stellen het directe contact met de wijkagenten op prijs en zien ook dat de gemeente hen waardeert, bijvoorbeeld door een jaarlijks presentje en trainingen die worden gegeven. Verder wordt door alle partijen de flexibiliteit van het project als een pluspunt gezien: er zijn wel een aantal basisregels, maar de deelnemers kunnen zelf in eigen invulling geven, waardoor zij gemotiveerd blijven.

Wat ging er minder goed?

Sinds de herindeling zijn de buurtcoördinatoren niet meer bij alle ambtenaren bekend. Dat maakt het lastig als er contact wordt gezocht met de gemeente. Ook merken de buurtcoördinatoren dat ambtenaren niet altijd op de hoogte zijn van de lokale situatie. De status van de buurtprojecten is bovendien onduidelijk: er zijn in andere kernen vergelijkbare initiatieven, bijvoorbeeld ook in digitale vorm (WhatsApp-buurtpreventie), en de gemeente is nog op zoek naar een manier om die verschillende projecten meer bij elkaar te brengen. Er is bij zowel het college, de ambtelijke organisatie als bij de buurtcoördinatoren behoefte aan een langetermijnperspectief op de buurtprojecten. Wanneer binnen de gemeente kennis en aandacht voor de buurtprojecten niet gewaarborgd is, is er een risico dat buurtcoördinatoren zich onvoldoende gesteund en gewaardeerd voelen, waardoor nieuwe aanwas uitblijft en de continuïteit in het geding komt.

Wat kunnen we leren?

Buurtprojecten laten zien dat het mogelijk is om een initiatief met minimale regels te laten slagen: inwoners nemen de ruimte die ze zelf willen nemen, waarbij de grenzen (bijvoorbeeld voor eigen rechter spelen) in de jaren dat het project

loopt vrijwel nooit zijn overschreden. Verder is te zien dat inwoners persoonlijk contact waarderen – op die manier hebben ze het gevoel dat hun inbreng er toe doet. Dat in een grotere gemeente dit niet altijd meer mogelijk is, begrijpen zij, maar er is wel een wens dat de buurtprojecten meer bekendheid binnen de gemeente krijgen. Nu wordt er getwijfeld aan de intenties van de gemeente op de lange termijn: wil de gemeente nog wel door met de buurtprojecten? De gemeente kan leren dat continuïteit van een initiatief ook om voortdurende aandacht en helderheid vraagt. De gemeente is hierbij nog op zoek naar één lijn of aanpak voor buurtprojecten en vergelijkbare initiatieven in andere kernen, zonder die initiatieven te veel in een gemeentelijke mal te willen gieten. Tot slot leert het voorbeeld dat de gemeente maar in beperkte mate initiatieven zoals buurtprojecten van boven af kan stimuleren. Randvoorwaarden die hierbij naar voren zijn gekomen, zijn: kennis van de lokale gemeenschap (weet wat en wie er leeft), een persoonlijke benadering (spreek mensen niet algemeen aan, maar richt je tot specifieke personen), en ervaren urgentie van de problematiek door inwoners (zij moeten immers het nut van het initiatief inzien).

3.2 / Beschrijving van de casus

Deze paragraaf beschrijft de casus op basis van documentanalyse.

Structureel leefbaarheid- en veiligheidsproject met inwoners als spil

Het Buurtproject is een structuur waarin bewoners en de straat centraal staan en die is gericht op het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid in een buurt. De buurtcoördinator, een inwoner van de betreffende wijk, is de spil in het project. De aanpak buurtprojecten is eind jaren '90 ontstaan in de gemeente Nederlek. Er zijn in Krimpenerwaard momenteel zo'n 50 buurtcoördinatoren actief, alleen in Lekkerkerk en Krimpen aan de Lek, in zes buurtprojecten, namelijk:

Lekkerkerk	Krimpen aan de Lek
Centrum	Centrum
De Elzen	Tiendweg Noord
De Tiendhoek	
Lorentzweg en omgeving	

Per (ongeveer) twintig woningen is een buurtcoördinator actief. Buurtcoördinatoren zijn woonachtig binnen een buurtproject en in hun straat of buurt het aanspreekpunt voor de bewoners. Hun doel is om in hun straat of buurt criminaliteit tegen te gaan en het woongenot te verbeteren. Hij of zij is het aanspreekpunt voor de bewoners in de wijk, maar ook voor de gemeente en wijkagenten. Twee maal per jaar hebben de buurtcoördinatoren een overleg met de gemeente en de wijkagent.¹² Inwoners binnen een buurtproject ontvangen twee maal per jaar een nieuwsbrief, gemaakt door buurtcoördinatoren, wijkagenten en gemeente, met daarin informatie op het gebied van veiligheid en leefbaarheid.

Invulling rol buurtcoördinator verschilt per geval

Buurtcoördinatoren kunnen een melding doen bij de gemeente of rechtstreeks bij de wijkagent als het gaat over veiligheidsvraagstukken. Het kan dus gaan over een verdachte situatie in de straat, maar ook over vuil op straat of kapotte verlichting.¹³ De projecten waar de buurtcoördinatoren zich mee bezighouden variëren dan ook van het regelen van achterpadverlichting, betrokkenheid bij de herinrichting van wijken of de inrichting van speelterreinen met speeltoestellen tot de aanhouding van autodieven, oplossen van graffitizaken en het verbeteren van sociale samenhang in de wijk en verkeersveiligheid. Ook zijn sommige buurtcoördinatoren betrokken geweest bij het uitvoeren van een wijkschouw. Dat is een rondgang door de wijk met een vertegenwoordiging van de gemeente en geïnteresseerden/belanghebbenden, om te bekijken of er zaken kunnen worden verbeterd.¹⁴

Figuur 6. Wijkschouw

¹² Informatiefolder buurtprojecten Nederlek, 2012.

¹³ Gemeente Nederlek, Leidraad buurtcoördinatoren november 2011.

¹⁴ B&W voorstel buurtprojecten.

Hoe een buurtcoördinator zijn of haar rol invult, verschilt per individu. Voor de één betekent het zijn van buurtcoördinator extra waakzaam zijn en het fungeren als aanspreekpunt, de ander loopt actief rondjes in de wijk of zet zich wel eens in als bemiddelaar bij burenruzies.

College Krimpenerwaard ziet meerwaarde buurtcoördinatoren, maar wacht met uitbreiding

Als gezegd is buurtprojecten ontstaan in de gemeente Nederlek. Na de gemeentelijke herindeling heeft het college van de nieuwe gemeente Krimpenerwaard besloten de buurtprojecten te handhaven tot de gemeente nieuw beleid en/of een nieuwe visie zou hebben aangenomen. Het college ziet drie redenen om de aanpak voort te zetten.¹⁵

- / Buurtprojecten zijn een gerichte aanpak om de veiligheid en leefbaarheid in de buurt te vergroten
- / Buurtcoördinatoren kunnen vanuit de ambtelijke organisatie betrokken worden bij planvorming (herinrichting van wijken bijvoorbeeld)
- / De buurtcoördinatoren geven uitvoering aan het coalitieakkoord, dat aangeeft dat buurtcoördinatoren en buurtprojecten belangrijke instrumenten zijn bij de handhaving van de openbare orde en de uitgangspunten voor schoon, heel en veilig.

Het B&W voorstel buurtprojecten geeft aan: "Diverse buurtcoördinatoren hebben aangegeven dat zij het jammer zouden vinden als de buurtprojecten verdwijnen. Zij geven wel aan dat de ambtelijke organisatie is veranderd en dat niet iedereen bekend is met het project. Om geen buurtcoördinatoren te verliezen is een snel besluit noodzakelijk zodat dit intern kan worden opgepakt. Uitbreiding van buurtcoördinatoren in afwachting van het onderzoek naar kernenbeleid." En "Binnen de gemeentelijke organisatie is niet iedereen bekend met de buurtprojecten. Binnen de voormalige gemeente Nederlek was de organisatie bekend met de buurtprojecten. Nu is dat niet het geval. Hier moet een slag in worden gemaakt." Voor de buurtprojecten is 200 uur aan ambtelijke capaciteit en 5.000 euro beschikbaar.

3.3 / Ervaringen van college en organisatie

Deze paragraaf beschrijft de manier waarop het college en de ambtelijke organisatie de casus hebben beleefd.

Vergelijkbare initiatieven in andere kernen vragen om eenduidige visie

Vorig jaar heeft de gemeente Krimpenerwaard het integraal veiligheidsbeleid vastgelegd met participatie als speerpunt. De missie van het integraal veiligheidsbeleid is als volgt geformuleerd: "Voorlichting, communicatie en burgerparticipatie zijn het gereedschap waarmee burgers actief kunnen werken aan het behouden en daar waar mogelijk verbeteren, van de veiligheid in de gemeente." De buurtprojecten passen hier goed bij. Maar er zijn naast buurtprojecten ook andere initiatieven die passen bij de missie van het integraal veiligheidsbeleid.

Het college vindt het essentieel om oog te hebben voor de diversiteit binnen de kernen en om de aanpak breder te trekken. Hierbij kan worden gedacht aan de buurtverenigingen in Schoonhoven en WhatsApp-buurtpreventiegroepen (inmiddels meer dan 30 in de gemeente). Daarnaast ontstaan nieuwe instrumenten voor de interactie tussen gemeente en gemeenschap, zoals de meldingenapp voor de openbare ruimte. Het college geeft aan dat er nog op moet worden beraad welke lijn de gemeente hierin zou moeten trekken en hoe verbinding kan worden gecreëerd tussen verschillende initiatieven en methoden (persoonlijk contact versus digitaal), zonder dat dit ten koste gaat van de energie die daarin wordt gestoken.

In grotere fusiegemeente lijntjes minder kort

De gemeente Krimpenerwaard is niet in staat de buurtcoördinatoren de ondersteuning te bieden die de voormalige gemeente bood, blijkt uit een interview. Projecten lopen nu niet meer zoals dat in de gemeente Nederlek het geval was. De gemeente Nederlek was een kleinere organisatie, die de buurtcoördinatoren kende en wist wat er moest gebeuren als een buurtcoördinator belde. De huidige gemeente is te groot voor dergelijke korte lijnen en de buurtcoördinatoren worden steeds minder bekend; met het langzaamaan verdwijnen van medewerkers uit de oude gemeenten verdwijnt ook de kennis over de buurtcoördinatoren. Hierdoor is het contact met buurtcoördinatoren steeds meer afhankelijk van de inzet van één ambtenaar. In een interview is bovendien aangegeven dat het uitblijven van nieuw beleid voor buurtprojecten het gevaar met zich meebrengt dat buurtcoördinatoren afhaken. De buurtcoördinatoren merken volgens gemeentelijk betrokkenen dat de aandacht bij de nieuwe gemeente voor de buurtprojecten minder is, bijvoorbeeld omdat ze minder snel aangesproken worden bij ruimtelijke projecten.

¹⁵ B&W voorstel buurtprojecten.

Eventuele uitbreiding is afhankelijk van energie in kern

De voormalige gemeente Ouderkerk heeft geprobeerd in Gouderak een Buurtproject op te zetten, maar dat was niet gelukt. Hiervan heeft de gemeente geleerd dat voor het opzetten van een buurtproject kennis van een kern noodzakelijk is, zodat de gemeente kan inschatten of er inwoners zijn die de taak van buurtcoördinator op zich willen en kunnen nemen. Als er al energie in het dorp aanwezig is om zich bezig te houden met veiligheid en leefbaarheid, is er meer kans van slagen dan wanneer het initiatief vanuit de gemeente komt, zo wordt aangegeven in een interview. Ook moet het initiatief op een geschikt moment worden ingezet, bijvoorbeeld wanneer urgente problematiek speelt. In Lekkerkerk is het opzetten van een buurtproject net zoals in Gouderak bijvoorbeeld ook een keer niet gelukt, hoewel er wel enthousiasme was. Op de avond zelf ontstond echter het idee dat wanneer inwoners als buurtcoördinator melding zouden doen bij de gemeente, andere inwoners zouden weten waar het signaal vandaan zou komen. Omdat de gemeente niet kon voorkomen dat die gedachte zich onder de aanwezigen verspreidde, ontstond er terughoudendheid om zich aan te melden voor het buurtproject.

3.4 / Ervaringen van extern betrokkenen

Deze paragraaf beschrijft de manier waarop extern betrokkenen (buurtcoördinatoren en wijkagenten) de casus hebben beleefd.

Verschillende motivaties voor deelname aan buurtprojecten

De meeste buurtcoördinatoren geven aan dat zij graag iets willen doen voor het dorp, zich bekommeren om de veiligheid in de buurt en het belangrijk vinden dat de sociale verbinding in stand blijft. Voor een aantal buurtcoördinatoren gold dat toen zij zich aanmeldden, er sprake was van een acuut veiligheidsvraagstuk, zoals een inbrakengolf of overlast. Sommige buurtcoördinatoren zijn persoonlijk benaderd door de verantwoordelijke medewerker van de gemeente; anderen hebben in de krant gelezen dat een buurtcoördinator werd gezocht. De geïnterviewden geven als tip aan de gemeente mee, dat een persoonlijke benadering (verzoek) het beste werkt, naast het huis-aan-huis werven van buurtcoördinatoren met een folder. Mensen komen niet af op een algemene oproep in de krant of op het internet. De persoonlijke benadering vraagt ook om kennis van de gemeenschap in de specifieke kern.

Afspraken op hoofdlijnen, voldoende ondersteuning van gemeente en gezond verstand

De gesproken wijkagenten zien dat er verschillen zijn in de gemeente Krimpenerwaard in de vorm waarin inwoners betrokken zijn bij de veiligheid. Voor hen geldt dat de vorm niet veel uitmaakt – het gaat om de effectiviteit ervan. Vaak werkt het goed als de regels ook duidelijk zijn, geven zij aan. Voor de buurtcoördinatoren geldt dat er een Handleiding Buurtcoördinatoren is, die in grote lijnen aangeeft wat buurtcoördinatoren wel en niet mogen doen. Sommige buurtcoördinatoren weten van die afspraken af, anderen geven aan dat zij vooral volgens gezond verstand en levenservaring werken. Wanneer er vragen zijn over wat je in bepaalde situaties moet doen, is er onderling (mail)contact en worden ervaringen besproken in het halfjaarlijks overleg met gemeente en wijkagenten.

Buurtcoördinatoren krijgen geen opleiding (van de gemeente) tot bijvoorbeeld bemiddeling, wel heeft de gemeente laatst een reanimatiecursus aangeboden. Voor de buurtcoördinatoren is die ondersteuning voldoende. Zij hebben het gevoel te worden gewaardeerd door de gemeente (bijvoorbeeld door een klein presentje aan het einde van het jaar en een bescheiden financiële bijdrage voor het realiseren van initiatieven).

Nieuwe gemeente: langere lijntjes, maar professioneler

De buurtcoördinatoren zien dat het contact met de gemeente minder direct is geworden in de nieuwe gemeente. De betrokken ambtenaar is minder goed bereikbaar. Ook weten telefonisten niet altijd af van de lokale situatie en het bestaan van buurtcoördinatoren. Tegelijkertijd zien de buurtcoördinatoren ook dat de nieuwe gemeente professioneler is geworden, bijvoorbeeld in het gebruik van Twitter en WhatsApp. Die professionaliteit zou de gemeente wellicht ook kunnen inzetten om het bestaan van buurtprojecten zowel binnen als buiten de gemeente beter zichtbaar en bekend te maken.

Het stoort de buurtcoördinatoren wel dat de gemeente niet duidelijk laat weten of ze verder wil met de buurtcoördinatoren. Zij zien, samen met de wijkagenten, de meerwaarde van de buurtprojecten. Met relatief weinig inzet kunnen zij een verschil maken en ontevredenheid of een smeulende burenruzie oplossen. Voor de wijkagenten geldt dat zij via de buurtcoördinatoren in feite voor een groot gebied gebruik kunnen maken van extra oren en ogen. Door de buurtcoördinatoren wordt aangegeven dat de kracht van de sociale controle in de kleinere kernen behouden kan worden door initiatieven als het buurtproject, al zal het volgens hen van de lokale context afhangen of bijvoorbeeld een buurtproject opgezet kan worden of juist een WhatsAppgroep.

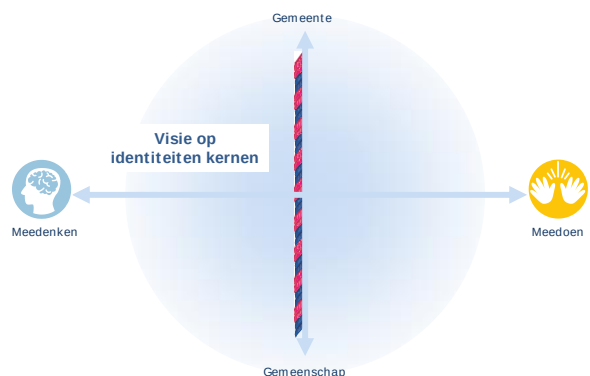
4 Participatie in praktijk: visies op de identiteit van de kernen

Net als in het vorige hoofdstuk wordt in dit hoofdstuk gekeken naar de interactie tussen gemeente en gemeenschap, dit maal aan de hand van het project *Visies op de identiteit van de kernen*.

4.1 / Samenvatting

Wat ging goed?

Het beoogde resultaat van het project *Visies op de identiteit van de kernen* was 'het inzichtelijk maken van de identiteit per kern in samenwerking met betrokkenen per kern'. Daarin is de gemeente geslaagd: samen met tientallen inwoners in alle kernen zijn aan de hand van effectieve werkvormen per kern handzame kernsheets van de belangrijkste kenmerken ontwikkeld. De opzet van de inwonerbijeenkomsten werd door betrokkenen gewaardeerd, waarbij met name het uitspreken van een duidelijk doel van de avond, het werken met visueel materiaal (stickers, iconen) en het aangeven van de vervolgstappen belangrijke elementen waren. Om inwoners uit te nodigen, zijn verschillende manieren voor verschillende doelgroepen bedacht, onder anderen een tekenwedstrijd voor leerlingen, zodat ouders op een laagdrempelige manier op de hoogte werden gesteld van het project en ook scholieren bij het project werden betrokken.

Wat ging minder goed?

Uit de interviews blijkt dat zowel intern als extern betrokkenen zich afvragen in hoeverre de manier van uitnodigen anders had gekund. De gemeente denkt dat de uitnodigingen misschien nog breder en persoonlijker hadden gekund, en sommige instrumenten (zoals flyer op de markt) hadden niet het gewenste effect, terwijl zij wel veel inzet vergden. De gesproken inwoners denken dat de uitnodigingen specifiek – maar ook persoonlijker – gericht hadden kunnen worden aan belangrijke spelers uit de kernen. De keuze voor het één of ander heeft te maken met wat je beoogt: wil je een gevarieerd publiek en niet alleen maar de 'usual suspects', of gaat het er meer om, om de juiste kennis aan tafel te krijgen?

Hoewel de geïnterviewde inwoners aangeven dat de bijeenkomsten goed verliepen, hadden zij wel verwacht dat de gemeente meer aanwezig zou zijn – bijvoorbeeld door meer regie te nemen of met meer ambtenaren deel te nemen. Het zou een goede manier zijn geweest om als gemeente de kernen te leren kennen. Ook blijkt dat het voor betrokken inwoners – ondanks dat de verwachtingen over het vervolg wel zijn gecommuniceerd – nog onduidelijk is hoe de kernidentiteiten een plek krijgen in het gemeentelijk (kernen)beleid. Dit laat zien dat het belangrijk is om juist nadat inwoners actief betrokken zijn geweest hen tijdig op de hoogte te houden van het vervolgproces – ook wanneer er nog geen bestuurlijke mijlpalen te noemen zijn.

Wat kunnen we leren?

De casus leert allereerst dat het niet makkelijk is om in één traject vanuit twee verschillende invalshoeken te benaderen. In dit geval ging het enerzijds om de identiteit van de kern inzichtelijk te maken en anderzijds om inwoners duidelijk maken dat de toekomst van hun kern gewaarborgd is en dat ze bij de gemeente horen. Deze benaderingen, focus op de kern of meer op de verhouding van de kern tot de gemeente, vroegen om een verschillende manier van

uitnodiging/communicatie. Wat hier ook leerzaam is, is dat de betrokkenen het voor wat betreft het inzichtelijk maken van de identiteit van de kern niet als nadeel zagen wanneer vooral 'usual suspects' aanwezig waren. Dan vinden inwoners het juist goed om met de mensen aan tafel te zitten die veel hebben gedaan in de kern en niet per se met de 'gemiddelde' inwoner. Verwachtingen van de gemeente en van inwoners kunnen dus uiteen lopen en het is daarom zinvol om de behoeften van zowel inwoners als gemeente steeds op het netvlies te hebben. Ook kan geleerd worden dat de tweede invalshoek, gericht op de verbondenheid van de kernen met de gemeente, vraagt om een concrete, nabije vertaling en brede uitnodiging/communicatie en methoden die een breed publiek aanspreken (bijvoorbeeld meer laagdrempelig, zoals de website die ook is ingezet). Voor dit tweede doel van het project is ook de terugkoppeling na de participatiemomenten van belang: het project laat zien dat betrokken inwoners op tijd geïnformeerd willen worden over het vervolg, om duidelijk te maken dat er iets gebeurt met de inbreng. Ook als er bijvoorbeeld 'gemeentelijke' stappen moeten worden gemaakt die tijd vergen.

De gemeente heeft in het project veel ervaring opgedaan met de effecten van verschillende wijzen van uitnodigen, met nieuwe methodieken, en met de manier waarop de raad betrokken is geweest (onder andere als aanwezigen bij de sessies met inwoners). Ook heeft de gemeente geleerd dat het organiseren van participatie een dynamisch proces is, waarbij er de mogelijkheid moet zijn om tijdens de uitvoering aanpassingen te kunnen doen. Zo is bijvoorbeeld een strategie ontwikkeld rondom het ophalen van actuele vraagstukken/klachten voordat de sessie startte. Wat tenslotte geleerd kan worden is dat het goed is om bij een omvangrijk project als dit te evalueren, zodat al deze ervaringen en lessen aan bod kunnen komen.

4.2 / Beschrijving van de casus

Deze paragraaf beschrijft de casus op basis van documentanalyse.

Identiteit kernen behouden en versterken in fusiegemeente

Om de diversiteit in de gemeente te behouden en versterken, heeft het college in het collegewerkprogramma opgenomen dat er in 2016 voor alle elf kernen een visie op de identiteit zal worden opgesteld, die als basis dient voor het uitwerken van een Kernenbeleid.¹⁶ De startnotitie Visies op de identiteit van de kernen (vastgesteld door het college) geeft het doel van het project aan:

- / Het inzichtelijk maken van de identiteit per kern in samenwerking met de betrokkenen per kern.
- / De inwoners duidelijk maken dat, ondanks de herindeling, de toekomst van hun kern gewaarborgd is en dat ze bij de gemeente horen.
- / Het ontwikkelen van een Kernenbeleid waarmee de gemeente de vitaliteit en leefbaarheid van de kernen kan versterken.

Projectorganisatie

De projectorganisatie bestond uit een gemeentelijke projectleider, een projectmedewerker/-secretaris, een kernteam, een ambtelijke werkgroep en externe projectondersteuning. Het kernteam, onder leiding van de projectleider, is het begeleidingsteam van het project. In het kernteam is een medewerker van de afdeling Communicatie betrokken. Naast het kernteam zijn ambtelijke werkgroepen georganiseerd. Daarbij heeft het bureau WSA Stedelijke Ontwikkeling de gemeente ondersteund bij het opstellen van de visies op de identiteit van de kernen.

Het proces zag er als volgt uit (zie figuur 7):

- / Sessies met ambtelijke werkgroep. Aan de werkgroepsessies deden ambtenaren mee die ook kennis over de kernen/lokale identiteiten in konden brengen omdat ze wonen in de gemeente. Deze ambtenaren zijn bovendien ingezet als ambassadeurs voor het project om mensen in de kernen enthousiast te maken om naar de inwonersbijeenkomst in de kern te komen.¹⁷
- / Sessies met vertegenwoordigers maatschappelijk middenveld, zoals LTO, GGD, jongerenwerk, primair onderwijs.^{18 19} Reflectie op verschillen in karakteristiek van kernen onderling op basis van workshop 'matching'.
- / Sessies met inwoners in alle 11 kernen op basis van de methode mental mapping. Collectieve productie van een *Mental Map* voor elke kern door de direct betrokkenen.

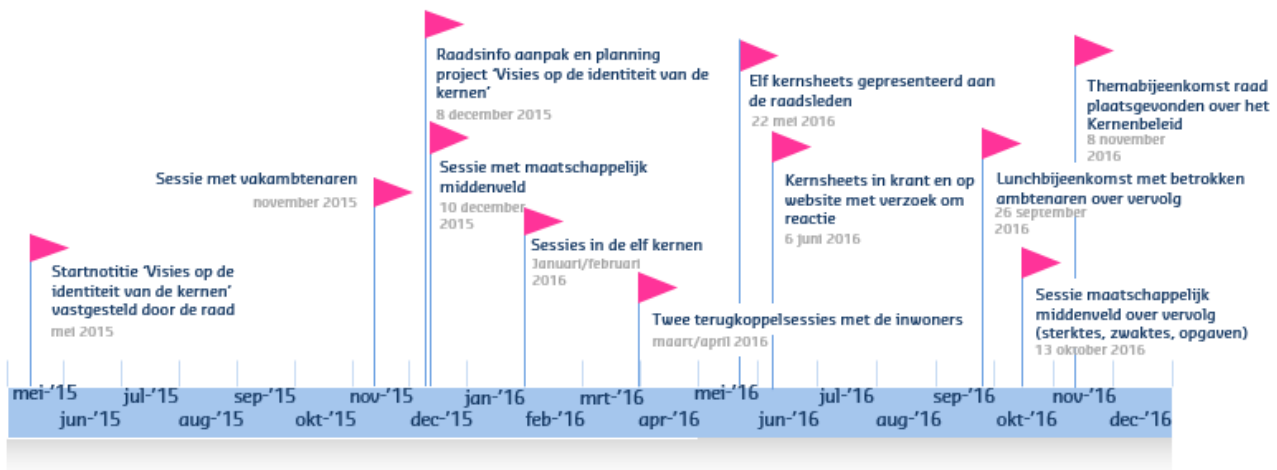
¹⁶ Collegewerkprogramma 2015-2018, "Gemeente Krimpenerwaard, herkenbaar en verbindend!", p. 48.

¹⁷ Plan van aanpak project Visies op de identiteit van de kernen, p. 3.

¹⁸ Memo KW verslag sessie maatschappelijke partners.

¹⁹ Uitnodiging bijeenkomst maatschappelijk middenveld 20-11-2015.

- / Kernachtig verbeelden en verwoorden van de identiteit van de 11 kernen. Op basis van de uitkomsten van mental mapping en de sessies met professionals wordt per kern een *kernsheet* (compilatiesheet met kernbeelden en kernwaarden) opgesteld.
- / Presentatie concept aan kernteam + uitwerking concepten t.b.v. inbreng in validatiesessies.
- / Presentatie resultaten van alle 11 kernen in twee inloopbijeenkomsten (validatie).
- / Vaststelling en indien aan de orde: bijstelling op basis van reacties
- / Publicatie van de Kernsheets in de krant en op de gemeentelijke website met het verzoek om reactie
- / Lunchbijeenkomst met betrokken ambtenaren over het vervolg
- / Een sessie met het maatschappelijk middenveld over vervolg (sterktes, zwaktes, opgaven).

Figuur 7. Tijdlijn Visies op de identiteit van de kernen

Collectieve *Mental Maps* van alle kernen in Krimpenerwaard

Voor de elf inwonersbijeenkomsten is een standaard uitnodiging tot deelname verspreid, die gericht was aan alle belanghebbenden bij een kern; inwoners, ondernemers, instellingen, verenigingen. De uitnodiging is via bekenden in de kernen verspreid (via mail doorgestuurd). Daarnaast heeft de gemeente oproepen in de krant gezet voor iedere bijeenkomst. Blijkens het communicatieplan had de gemeente voor ogen om per kern circa 50 bewoners deel te laten nemen aan de bijeenkomsten. Uiteindelijk heeft de opkomst ongeveer gevarieerd tussen de 14 en 65 inwoners, al zijn er geen exacte aantallen bekend omdat niet alle aanwezigen de presentielijst hebben getekend. Om het belang van de bijeenkomsten te benadrukken, is besloten dat alle collegeleden zoveel mogelijk aanwezig zouden zijn bij de kernavonden. Daarnaast waren minimaal 5 ambtenaren aanwezig op een avond. Ook zijn raadsleden op de avonden aanwezig geweest.

De sessies waren gericht op de duiding van identiteit per specifieke kern. De basis voor het gesprek was een abstracte kaart of luchtfoto van de kern. Deelnemers kregen een setje iconen, zoals een diamant en een rood stopbord.²⁰ Deze werden gebruikt om op een kaart van het gebied antwoord te geven op vragen, zoals: Waar ontmoeten en winkelen de inwoners graag? Waar werken zij en hoe reizen zij daar heen? Waar zijn zij trots op, maar ook: wat verdient versterking? En welke typering is het meest van toepassing op de betreffende kern? Op een grote plattegrond van de kern konden de inwoners met de iconen en met stickers antwoord geven op deze vragen;

²⁰ Memo programma en info sessie kernen Krimpenerwaard.

zo gaf de diamanticoon aan welke plek in de kern de bewoner het mooist vond/het meest kon waarderen.²¹ Omdat niet alles in een sticker op de mental map te vertalen is, stonden dezelfde vragen ook op flipovers geschreven, wat gelegenheid bood aan inwoners om daarover met medewerkers van de gemeente in gesprek te gaan. De weerslag van deze gesprekken, die veel informatie hebben opgeleverd, is meegenomen in de kern sheets.

Aan het eind van de bijeenkomst was een palet aan iconen/stickers op de grote kaart van het gebied ontstaan. Deze grote, collectieve Mental Map van de kern plus de notities van de gesprekken met de inwoners bij de flipover was het gemeenschappelijk beeld van wat de deelnemers vonden van specifieke kwaliteiten en kenmerken van het gebied.²²

Vervolgens zijn voor de elf kernen zogenaamde kernsheets gemaakt. Hierin zijn de kernwaarden verbeeld en verwoord. Vervolgens zijn de deelnemers aan de sessies, de inwoners in de kernen, uitgenodigd voor 'validatiesessies', op 31 maart en 7 april 2016: één voor oost en één voor west-Krimpenerwaard. Daar zijn alle Mental Maps en kernsheets gepresenteerd en besproken.

Figuur 8. Typeren van de kern

Inwoners konden hun mening geven door deel te nemen aan de kernenavonden maar ook door een reactie achter te laten op de website www.krimpenerwaard.nl/kernen.²³

Foto-/tekenwedstrijd scholieren

Om de kinderen uit de kernen ook te betrekken en daarmee ook hun ouders te enthousiasmeren is een foto-/tekenwedstrijd georganiseerd, waarin de kinderen het voor hen mooiste plekje uit hun dorp mochten verbeelden. Door mee te doen konden de kinderen een taart winnen voor hun hele klas. De wethouder heeft de winnaars persoonlijk gefeliciteerd en de slagroomtaart in de klas afgeleverd.²⁴

Volgende fase: kernenbeleid

Op 22 mei 2016 zijn de elf kernsheets, de visies, gepresenteerd aan de raadleden. De volgende stap is het vertalen van de visies op de identiteit van de kernen in Kernenbeleid. Met het kernenbeleid beoogt de gemeente de vitaliteit en leefbaarheid van de kernen te versterken. Het kernenbeleid bevat de uitgangspunten en koers voor verdere beleidsontwikkeling van de gemeente en vormt tevens een basis voor de nog op te stellen Omgevingsvisie.²⁵ Op 8 november 2016 heeft een themabijeenkomst met de raad plaatsgevonden over het Kernenbeleid.²⁶ Tijdens de themabijeenkomst hebben de raadsleden met de gemeente nagedacht over de kansen en bedreigingen per kern en daaraan gekoppeld het benoemen van de belangrijkste opgaven per kern. Na de sessie met de raadsleden heeft onder meer nog een workshop plaatsgevonden met het college en ambtenaren om met alle beschikbare informatie te bekijken wat de opgaven per kern zijn. De organisatie is nu bezig dit uit te werken. Voor de zomer wordt deze uitwerking in opgaven per kern aan het college voorgelegd.

4.3 / Ervaringen van college en organisatie

Deze paragraaf beschrijft de manier waarop het college en de ambtelijke organisatie de casus hebben beleefd.

Bewuste brede aanpak, tevreden over opkomst

Verschillende bureaus zijn gevraagd om invulling te geven aan het participatieproces. Uit de aanbiedingen bleken weinig bureaus goed aan te sluiten bij wat de gemeente voor ogen had. Het definitieve proces is al doende, tijdens het proces ontstaan. De projectgroep vond het in ieder geval belangrijk dat er breed werd uitgenodigd, zodat niet alleen de 'usual suspects' zouden meedoen. De ingezette middelen (flyers, het gericht uitnodigen van enkele ambassadeurs, het activeren van ouders door de tekenwedstrijd, het benutten van het netwerk van ambtenaren en aanmaken van Facebook-events) hebben volgens de gemeentelijk betrokkenen samen voldoende effect gehad. Wel vraagt de inzet van communicatiemiddelen om een goede afweging tussen kosten en opbrengsten: zo heeft het flyeren op markten waarschijnlijk wel enige extra opkomst opgeleverd, maar dit kostte wel erg veel ambtelijke capaciteit. Ook had achteraf

²¹ Persbericht kernenavonden 5-2-2016.

²² Plan van aanpak project visies op de identiteit van de kernen, p. 4.

²³ Digitale uitnodiging algemeen.

²⁴ Persbericht kernenavonden 5-2-2016.

²⁵ Startnotitie 2, fase 3 en 4.

²⁶ Uitnodiging themabijeenkomst raadsleden 8-11-2016.

bezien misschien beter huis-aan-huis geïferyd kunnen worden. Verder zien gemeentelijk betrokkenen meerwaarde in meer inzet van social media en nieuwe(re) vormen van communicatie, zoals film of animatie – maar ook hier spelen kosten een rol. Naast de inzet van communicatiemiddelen heeft de projectgroep bewust gekozen voor laagdrempelige locaties zoals dorpshuizen.

Over de gemiddelde opkomst zijn de gemeentelijk betrokkenen tevreden. De opkomst per kern is gelijk ook een indicatie van de achtergrond van de inwoners. In Bergambacht was de opkomst bijvoorbeeld veel hoger dan in Lekkerkerk, wat mogelijk kan komen door het grote aandeel forensen in Lekkerkerk, al speelt ook mee dat op de avond van de kernbijeenkomst in Lekkerkerk een storm raasde. Verder geven betrokkenen aan dat niet alleen de kwantiteit van de opkomst iets zegt over de kern, maar ook de sfeer op de kernavonden en de manier waarop mensen met elkaar omgaan. Volgens de gesprekspartners was de samenstelling van de aanwezigen voldoende gevarieerd (qua leeftijd, man, vrouw).

Geslaagde werkwijze, aanpassingen gedurende het project

De projectgroep heeft bemerkt dat inwoners het lastig vinden om te denken op grotere schaal dan hun eigen straat of buurt. De vraag 'hoe zou u uw kern duiden' vond men een moeilijke vraag. Daarom was de werkwijze van de eerste sessies, met heel concrete vragen zoals 'waar doet u boodschappen' heel geschikt om informatie over de identiteit van de kernen op te halen. De projectgroep heeft gezien dat de gemeente niet moet zenden, maar de focus moet leggen op luisteren, ophalen en dat deelnemers geactiveerd moeten worden. De aanwezigheid van een externe projectbegeleider was goed; als buitenstaander had deze een frisse blik op de kernen en er werd goed geregistreerd wat aanwezigen vertelden.

De projectgroep merkte dat er aan het begin van een sessie 'ruis' kan ontstaan doordat inwoners graag zich willen uitspreken over prangende kwesties in de kern. Om die ruis te voorkomen is na enkele sessies ervoor gekozen om die pijnpunten aan het begin van de avond te benoemen. Hierbij is duidelijk aangegeven dat deze nu niet het onderwerp van de avond waren, maar dat deze wel als nevenvangst werden beschouwd en zouden worden doorgegeven aan de afdelingen.

Op het einde van de sessies is telkens duidelijk verteld hoe het vervolg van het project eruit zou zien. Er is aangegeven dat het na de validatieavonden een tijd stil zou blijven tot er weer nieuws zou zijn over het kernenbeleid.

De gemeente heeft de kernsheets omgezet in een SWOT²⁷-analyse om te bepalen op welke punten moet worden geïnvesteerd om de kern vitaal te houden - de maatschappelijke opgaven voor de kern. Zo kan de gemeente in haar beleid aansluiten bij de kansen en ontwikkelpunten per kern.

Raadsleden hebben geluisterd, geen aanvullende wensen voor participatieproces

De startnotitie is aan de raad voorgelegd, die enthousiast was en graag aanwezig wilde zijn bij de kernavonden. De projectgroep heeft de raadsleden gevraagd geen input te leveren, maar vooral te luisteren tijdens de avonden als raadslid, om te voorkomen dat er politiek bedreven zou worden. De raad heeft bij de startnotitie geen (aanvullende) kaders meegegeven voor het participatieproces of voor het resultaat.

Aan het eind van het project van Identiteit van de kernen, na het ontstaan van de kernsheets, heeft de projectgroep een aparte sessie met de raad gehouden. De projectgroep heeft de reactie van de raad gepeild over de kernsheets voordat deze in de krant zijn gepubliceerd. In november heeft een tweede sessie met de raad plaatsgevonden over de SWOT-analyses per kern en is de vraag voorgelegd wat volgens de raadsleden de opgaven waren per kern. De gesprekspartners geven aan dat de raad dit soort themabijeenkomsten, waarbij de discussie niet meteen politiek wordt, waardeert.

Binnenkort vindt een workshop plaats met B&W waarin de projectgroep de ideeën over de opgaven voor de kernen van de raad en van de inwoners naast elkaar legt. De gemeente heeft nog niet voor ogen hoe er zou moeten worden omgegaan met eventuele tegenstellingen tussen wensen van de raad en inwoners. Het college dan wel de raad zal in ieder geval goede redenen moeten aandragen voor het geval hij ideeën van de inwoners naast zich neerlegt. Het is echter de vraag of een dergelijke situatie zich voordoet.

Ervaringen van deelnemers bevraagd, geen interne evaluatie

Deelnemers zijn tijdens de laatste sessie gevraagd wat zij van de avond vonden. De reacties waren volgens de gemeentelijk betrokkenen positief en luiden in meerderheid dat men het leuk vond om een bijdrage te hebben kunnen leveren. De deelnemers gaven ook aan dat het duidelijk was hoe het vervolg eruit zou komen te zien. Ook kreeg de

²⁷ Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats

projectgroep te horen dat de betrokken inwoners het waardeerden dat raadsleden en college aanwezig waren. Zo kwamen inwoners ook in gesprek met wethouders en raadsleden.

De projectgroep heeft geen formele evaluatie uitgevoerd, maar heeft het verloop van het project wel besproken, samen met de externe procesbegeleider. De projectgroep heeft het project als leerzaam ervaren, juist doordat zij door hun eigen aanwezigheid bij de sessies kennis hebben opgedaan van de verschillen tussen de voor hen soms nog onbekende kernen. De sensitiviteit voor de verschillen in de kernen zal volgens de projectgroep nog wel breder in de organisatie moeten worden ontwikkeld. Verder geeft de projectgroep aan dat er een risico is dat het maatschappelijk middenveld overvraagd wordt door de wens van de gemeente om het bij elk relevant project en nieuw beleid te betrekken. Het zijn vaak dezelfde mensen die betrokkenheid tonen en bij wie de gemeente dus terugkeert. Hierbij zoekt de gemeente nog naar methoden om andere doelgroepen aan te trekken.

4.4 / Ervaringen van extern betrokkenen

Deze paragraaf beschrijft de manier waarop extern betrokkenen de casus hebben beleefd (het gaat hierbij om een selectie van deelnemers uit Bergambacht en Ouderkerk, vanwege de grote verschillen in opkomst in die twee kernen).

Opkomst volgens inwoners weinig gevarieerd en soms laag, maar wel de juiste mensen bereikt

De gesproken inwoners wisten dat zij mee konden praten over de identiteit van de kernen door de aankondiging/uitnodiging in de plaatselijke krant (gemeentenieuws) en via het netwerk van verenigingen. Op de avonden zelf zagen zij veel bekenden, de 'usual suspects'. Dat is volgens hen op zich niet erg: het is belangrijk om de actieve mensen, met kennis van het dorp, erbij te hebben. Daarom had de gemeente ook kunnen kiezen voor gerichte uitnodigingen aan belangrijke spelers uit de kern, wat de gemeente in de beleving van de inwoners niet heeft gedaan.²⁸ Dat vraagt wel om specifieke kennis van de lokale context: bij welke organisatie en welke inwoners moet je zijn?

Terwijl de opkomst in Bergambacht volgens de inwoners goed was, was die een stuk lager in Ouderkerk aan den IJssel. Inwoners geven aan dat misschien een andere wijze van uitnodiging in Ouderkerk beter had gewerkt: een directere, persoonlijke uitnodiging en geen algemene oproep. Daarnaast geven inwoners aan dat verschillende zaken uit het verleden mogelijk het vertrouwen van inwoners in de gemeente negatief hebben beïnvloed. Overigens speelt bij de opkomst ook een rol dat in de week van de kernbijeenkomst in Ouderkerk nog een bijeenkomst vanuit de gemeente werd georganiseerd.

Het doel van de uitnodiging was duidelijk: de gemeente wilde van de inwoners horen hoe de kern kan worden gekarakteriseerd. De kernavond was echter ook een mooie manier om de kern te leren kennen. De gemeente had volgens sommige geïnterviewde inwoners de uitnodiging breder kunnen insteken dan alleen als inspraak/mening geven en zo misschien ook mensen trekken die een andere motivatie hebben om op zo'n avond te komen.

Gemeente te afwezig volgens sommigen, tevreden over verloop van de avond

De gesproken inwoners vonden het een gemiste kans dat voor de procesbegeleiding een externe partij was aangetrokken. Externen weten niets van de plaatselijke situatie en de inzet van een extern bureau heeft bij sommige inwoners de indruk gewekt dat de gemeente niet wist hoe ze het aan moest pakken. Voor ambtenaren was dit volgens de geïnterviewde inwoners juist een mooie kans geweest om de kernen te leren kennen. De aanwezige ambtenaren en wethouder lieten wel hun nieuwsgierigheid merken. De wethouder/burgemeester bleef op de achtergrond en liet de inwoners de ruimte. Dat de collegeleden aanspreekbaar waren, werd gewaardeerd.

De manier waarop de avond verliep was verder naar de tevredenheid van de aanwezigen; de inwoners konden goed hun ei kwijt. Volgens sommige inwoners heeft de gemeente tijdens de sessie onvoldoende duidelijk aangegeven op zoek te zijn naar de identiteit, waardoor sommige inwoners ook concrete knelpunten naar voren brachten. Op de tweede avond is gesproken over de uitkomst van de eerste avond, waarbij volgens de gesproken inwoners ongeveer de helft van de inwoners van de eerste avond aanwezig was. Er werd goed geluisterd naar het commentaar van de inwoners en dit werd ook meegenomen in de kernsheets.

Vervolg nog onduidelijk

De geïnterviewde inwoners geven aan dat het inderdaad duidelijk is gemaakt dat het na de laatste sessie misschien even stil zou kunnen blijven. Toch maken zij kenbaar dat duidelijkheid over het uiteindelijke doel – waar moet de

²⁸ De gemeente heeft overigens aangegeven alle verenigingen en vrijwilligersorganisaties te hebben aangeschreven. Daarnaast heeft de gemeente via de maatschappelijke partners en medewerkers die in de kernen wonen gevraagd om mensen te enthousiasmeren die graag mee willen denken.

inspraak toe leiden? – ontbrak. De gemeente gaf aan dat naar aanleiding van de kernsheets beleid zou worden ontwikkeld, maar de inwoners zien geen verbetering op de zorgpunten die zij naar voren hebben gebracht. Omdat tijdens de avonden ook concrete knelpunten aan bod kwamen, is bij sommige inwoners de verwachting gewekt dat de gemeente hier ook op korte termijn mee aan de slag zou gaan. Volgens de gesproken inwoners zorgt onvoldoende terugkoppeling over wat er met de input van inwoners wordt gedaan, voor meer afstand en verwijdering tussen gemeente en inwoners.

Behoeftte aan duidelijke kaders voor participatie en relatie maatschappelijk middenveld

Met de geïnterviewde inwoners is ook gesproken over hun beeld van de relatie tussen de gemeente en de gemeenschap. De inwoners geven aan dat de gemeente volgens hen nog niet altijd op de hoogte is van de aanwezige structuren in de verschillende kernen en nog meer de krachten in die structuren kan benutten.

Tegelijkertijd zien zij wel dat het college van B&W onderkent dat er veel verschillen zijn in de gemeente en enkele inwoners hebben ook ervaringen met ambtenaren die zich laten zien in de kernen. Het is belangrijk dat de gemeente de kernen beter leert kennen en dat mag volgens de inwoners nog aanzienlijk meer gebeuren. Sommige inwoners doen de suggestie om een ambtenaar specifiek kennis te laten nemen van een kern en als aanspreekpunt voor inwoners en organisaties te laten fungeren.

Volgens de geïnterviewde inwoners is de ambtelijke organisatie nog teveel zelf zoekende binnen de eigen organisatie om zich te richten op de behoeften van de inwoners. De ambtenaren werken nog vanuit de papieren wereld en zonder de plaatselijke praktijk in ogenschouw te nemen. Dat zoekende zien de gesprekspartners bijvoorbeeld terug bij het inschakelen van externe partijen bij het opstellen van beleid (zoals de externe procesgebeider, maar ook bij het opstellen van de Sportnota). Het is voor de geïnterviewde inwoners ook niet helder wanneer de gemeente kiest voor welke vorm van participatie. Soms moeten verenigingen en organisaties met eigen initiatief komen om de gemeente te bewegen (zoals bij de Erfgoednota die is opgesteld door de gemeente samen met de gezamenlijke historische verenigingen en andere partners), soms worden inwoners actief betrokken (kernenbeleid) en soms weer in een laat stadium (Sportnota). De geïnterviewde inwoners begrijpen dat de gemeente op verschillende fronten nog bezig is met het bepalen van positie, maar als dit te lang duurt kan dit ten koste gaan van het vertrouwen van inwoners en organisaties in de samenwerking met de gemeente.

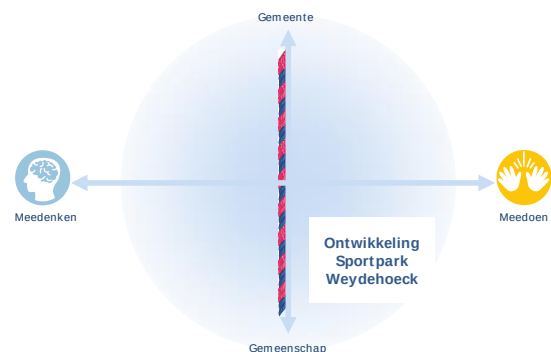
5 Participatie in de praktijk: verdere ontwikkeling Sportpark Weydehoeck

Net als in het vorige hoofdstuk wordt in dit hoofdstuk gekeken naar de interactie tussen gemeente en gemeenschap, dit maal aan de hand van het project Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk, dat uitgebreid wordt met een **wielerbaan** en een **verlicht schelpenpad**

5.1 / Samenvatting

Wat ging goed?

Verschillende sportverenigingen hebben in 2016 het initiatief genomen om het sportpark Weydehoeck in Lekkerkerk met een **wielerbaan** en een **verlicht schelpenpad** uit te breiden. Zij worden hierbij ondersteund door de stichting Servicepunt Verenigingen Nederlek (SVN). De gemeente waardeert de rol die de SVN hierbij neemt: de SVN zorgt ervoor dat het initiatief in een concreet plan wordt uitgewerkt en functioneert als coördinator/verbindende schakel tussen de sportverenigingen en de gemeente. Ook verzorgt de SVN uit eigen beweging het onderzoeken van draagvlak onder inwoners, bijvoorbeeld door het organiseren van een bijeenkomst. De professionele manier waarop de SVN initiatieven begeleidt, creëert bij de gemeente het gevoel dat veel overgelaten kan worden aan de SVN en de sportverenigingen. De SVN is op haar beurt tevreden over het contact met de gemeente (college en ambtelijke organisatie).

Wat ging minder goed?

De gemeente is terughoudend bij de ontwikkeling van het initiatief. Zo is er geen ondersteuning geboden bij het indienen van de vergunningaanvraag en is de gemeente niet aanwezig geweest bij de door de SVN georganiseerde inwonersbijeenkomst. De gemeente is terughoudend in haar houding tot het maatschappelijk initiatief, onder meer om te voorkomen dat de gemeente zich nu al zou committeren aan de uitvoering of (financiële) ondersteuning van initiatieven. Die terughoudendheid wordt versterkt doordat de gemeente geen werkwijze kent waarbij bewust wordt afgewogen onder welke voorwaarden en op welke manier initiatieven worden ondersteund, gestimuleerd en/of aangejaagd. Doordat de gemeente zich in de beleving van de initiatiefnemers weinig sturend optreedt, vinden zij het lastig te beoordelen in hoeverre er draagvlak is bij de gemeente voor het initiatief of waar in het plan rekening mee moet worden gehouden.

Wat kunnen we leren?

Het voorbeeld van Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck laat zien dat de gemeente veel kan overlaten aan de gemeenschap. De SVN is in dit geval een belangrijke partner: door de SVN wordt een initiatief concreet gemaakt en wordt draagvlak onder inwoners gezocht – belangrijke voorwaarden voor de haalbaarheid van een initiatief. Andere initiatiefnemers zouden kunnen leren van deze werkwijze en van ervaringen die daarbij worden opgedaan - bijvoorbeeld dat een algemene uitnodiging om draagvlak voor een initiatief te toetsen eerder kritische inwoners aantrekt dan inwoners die geen bezwaar hebben. Verder leert het voorbeeld dat de afwachtende en reactieve houding van de gemeente door de initiatiefnemers eerder belemmerend dan stimulerend wordt ervaren. Er is ruimte voor de gemeente om zich proactiever op te stellen, een mede-aanjager van initiatieven te zijn en zich behulpzamer te tonen in het meedenken en adviseren (bijvoorbeeld rondom vergunningaanvragen). Dit vraagt naast betrokkenheid ook helderheid: duidelijkheid over dat medewerking van de gemeente bij een aanvraag niet automatisch ook bestuurlijk draagvlak voor besluitvorming en uitvoering betekent.

5.2 / Beschrijving van de casus

Deze paragraaf beschrijft de casus op basis van documentanalyse.

Figuur 9. Sportpark Weydehoeck in Lekkerkerk

Initiatief sportverenigingen getrokken door SVN

Op het Sportpark Weydehoeck willen verscheiden sportverenigingen een wielerved en een verlicht schelpenpad creëren. De stichting SVN (Servicepunt Verenigingen Nederlek) coördineert het project. SVN is opgericht in 2008 op initiatief van de toenmalige gemeente Nederlek en beheert, ontwikkelt en exploiteert buitensportaccommodaties in Lekkerkerk en Krimpen aan de Lek. SVN beheert tegenwoordig vier sportparken, die alle een open karakter hebben en waar dus ook niet-leden van clubs kunnen sporten. Eén van de belangrijkste doelen van de stichting is het ontzorgen van de verenigingen, zodat de sporters zich kunnen concentreren op de sport en op de toekomst van hun sport/vereniging.²⁹ Dat betekent onder andere dat de SVN sportverenigingen ondersteunt bij het realiseren van initiatieven, zoals dit initiatief tot het aanleggen van een wielerved en verlicht schelpenpad.

Wielerved en verlichting schelpenpad Sportpark Weydehoeck

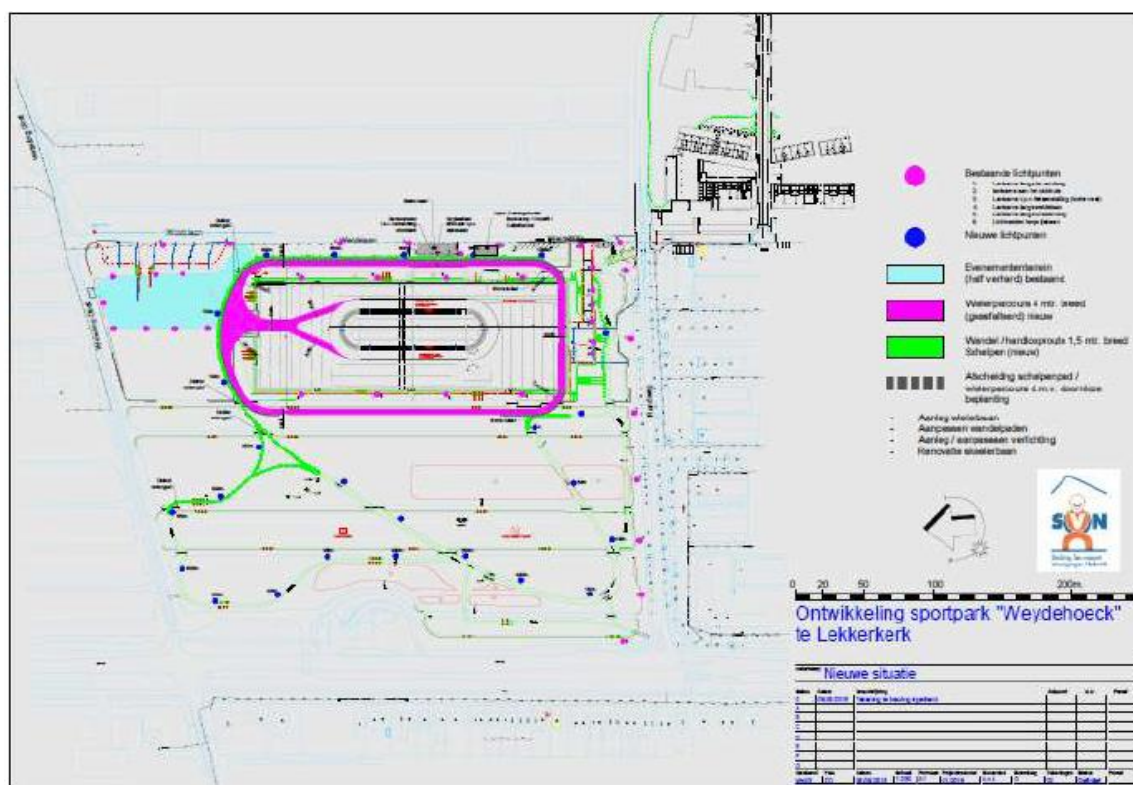
Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk (SWL) is in 2012 nieuw opgeleverd. Eerst heeft de SVN er een ijsbaan gerealiseerd - een groot grasveld met een skeelerved dat in de winter wordt omgevormd tot ijsbaan - en een clubhuis. In de loop der tijd is het sportpark uitgebreid met een *half pipe*, een beachvolleybalveld en een evenemententerrein. Voor de realisatie van het sportpark was gemeentelijk budget beschikbaar maar de sportverenigingen hadden meer wensen dan het budget dekte. Door de inzet van vrijwilligers in samenwerking met SVN konden er extra's worden gerealiseerd, zoals de skeelerved, vloerverwarming en de geluidsinstallatie.³⁰

²⁹ Document Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk, p. 4.

³⁰ Document Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk, p. 4.

De sportverenigingen en sporters die sporten op Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk (SWL) hebben belang bij een wielerveden en verlichting. SVN heeft samen met negen betrokken verenigingen een voorstel voor het creëren van een wielerveden en voor het aanbrengen van verlichting langs het schelpenpad opgezet.³¹ SVN en de sportclubs hebben voor beide initiatieven een projectgroep ingericht met vertegenwoordigers van de initiatiefnemende sportclubs en een ondersteunend lid vanuit de SVN. De projectgroepen hebben belangstellenden voor de initiatieven in beeld gebracht, hebben aan de hand van de wensen van de sporters drie investeringsopties opgesteld en hebben een *business case* opgesteld, met investeringen, kosten en opbrengsten.³² Voor de wielerveden geldt dat de investering en de jaarlijkse gebruikskosten van de wielerveden volgens het plan gedragen worden door de gebruikers, de gemeenten Krumpenerwaard en Krimpen aan den IJssel en de provincie Zuid-Holland en de stichting SVN. Voor de verlichting van het schelpenpad geldt dat een groot deel van de financiering volgens het plan opgebracht wordt door de gebruikers. De twee initiatieven van de SVN en verenigingen liggen nu als subsidieaanvragen voor bij de gemeente.

Daarnaast is er sprake van een vergunningaanvraag bij de gemeente en de provincie Zuid-Holland, omdat de grond van het sportpark eigendom is van de Groenalliantie Midden-Holland. De procedure loopt via de gemeente Krumpenerwaard. Volgens de planning zou het plan moeten worden uitgevoerd in maart-april 2017. Die planning wordt echter niet gehaald, mede doordat het gereedkomen van de Sportnota moet worden afgewacht.

Figuur 10. Plan ontwikkeling Sportpark Weydehoeck

³¹ Initiatiefnemende verenigingen waren Atletiekvereniging START Lekkerkerk, KNWU, Wielerveden de Waardrenner, WSV Op Stap, IJssvereniging Lekkerkerk, TC de Waardrenner, stichting Wielerveden Lekkerkerk, Triathlon Vereniging Krumpenerwaard en Lekstreek (wielerveden), AV Start en Mels op Zondag (verlichting Schelpenpad).

³² Document Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk, p. 11 en 16.

SVN organiseert informatieavond voor belangstellenden en omwonenden

Op 25 augustus 2016 heeft SVN een informatieavond georganiseerd. Omwonenden en geïnteresseerden waren uitgenodigd voor deze avond en er was een opkomst van 37 mensen, onder wie omwonenden, sporters, bestuurders van sportclubs, raadsleden, sportliefhebbers en politie.³³ De avond is begonnen met een korte wandeling door park Weydehoeck. Daarna zijn de aanwezigen bijgepraat over het project en kregen zij de kans om vragen te stellen.³⁴ Onderwerpen die aan bod kwamen waren onder andere de bezorgdheid van omwonenden over verdere intensivering van het gebruik van het gebied, bezorgdheid over het effect van de verlichting op de natuur en vragen over de veiligheid vanwege de kleine afstand tussen de wielerveden en het schelpenpad. Verder heeft de SVN aangegeven dat het plan nog bij de gemeente moest worden ingediend en dat moest worden afgewacht of het plan daadwerkelijk gerealiseerd zou worden. Informatie die door de Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard (NVWK) naar aanleiding van de informatieavond naar voren is gebracht, heeft de initiatiefnemers doen besluiten om te kiezen voor diervriendelijk licht voor het schelpenpad. De lokale pers, Nederleknieuws, heeft in de editie van 30 augustus 2016 een stuk gewijd aan de bijeenkomst, "Nieuwe ontwikkeling in park Weydehoeck".³⁵

5.3 / Ervaringen van college en organisatie

Deze paragraaf beschrijft de manier waarop het college en de ambtelijke organisatie de casus hebben beleefd.

Gemeente neemt (voorlopig) een reactieve rol bij initiatieven

De rol van de gemeente bij het initiatief voor de ontwikkeling van het Sportpark Weydehoeck beperkt zich tot het toetsen van de vergunningaanvraag en het beoordelen van de financieringsaanvraag. Daarnaast hebben besprekingen plaatsgevonden (tijdens ambtelijk en bestuurlijk overleg) waarin gemeente en initiatiefnemers elkaar hebben bijgepraat over ontwikkelingen en waarin de haalbaarheid van de plannen is besproken. In principe neemt het college het standpunt in dat de beheerskosten van initiatieven zoveel mogelijk bij de initiatiefnemers worden gelegd. Of de gemeente in het geval van het Sportpark Weydehoeck een financiële bijdrage zal leveren, moet worden beoordeeld aan de hand van de nog vast te stellen Sportnota.

De gemeente heeft de aanpak van het plan voor ontwikkeling van het sportpark bij de SVN gelaten; de gemeente heeft beperkt meegedacht over bijvoorbeeld het creëren van draagvlak. De SVN heeft een informatiebijeenkomst voor omwonenden georganiseerd om te kijken hoe het plan leeft.³⁶ Daarvoor was ook de gemeente uitgenodigd, maar uit interviews blijkt, dat het college en de gemeentelijk organisatie terughoudend zijn bij het honoreren van dergelijke uitnodigingen, omdat daarvan het signaal kan uitgaan dat de gemeente achter het initiatief staat. Ze zijn daarom niet op de uitnodiging ingegaan.

De verenigingen en SVN maken gebruik van hun website en lokale media om inwoners te informeren over ontwikkelingen rondom het sportpart.³⁷ Soms lijkt het volgens de gemeentelijk betrokkenen in de berichtgeving alsof het initiatief al in kannen en kruiken is - de gemeente kan niet sturen op verwachttingsmanagement bij de inwoners. Als uiteindelijk de gemeente een initiatief niet (financieel) kan ondersteunen, omdat het niet past binnen het beleid of omdat het budget het niet toelaat, is het risico dat inwoners worden teleurgesteld.

Figuur 11. Berichtgeving in Nederlek Nieuws

³³ Document Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk, p. 7/8.

³⁴ Uitnodiging buurtbewoners voor avond 25 augustus 2016.

³⁵ Document Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk, p. 8.

³⁶ Document Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk, p. 7/8.

³⁷ Document Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk, p. 8.

Aan een krachtige, professionele initiatiefnemer kan de gemeente veel overlaten

De gemeente geeft aan dat het sportpark een groei heeft doorgemaakt door de stuwende kracht van SVN. De kracht van SVN is dat de SVN een bindend element tussen de sportclubs is, en weet welke weg bewandeld moet worden om een initiatief te realiseren. SVN levert een extra bijdrage in het contact tussen gemeente en clubs. Door de gedegen en professionele aanpak van de SVN kan de gemeente veel aan de SVN als initiatiefnemer overlaten. Vervolgens is het vooral aan de gemeente om te toetsen of het past binnen het beleid. Als het initiatief niet binnen het beleid past, dan is het aan de SVN om te laten zien dat er draagvlak is voor het initiatief en zal de raad moeten beslissen over eventuele financiële ondersteuning.

5.4 / Ervaringen van extern betrokkenen

Deze paragraaf beschrijft de manier waarop extern betrokkenen de casus hebben beleefd (een bestuurslid en medewerker van de SVN, tevens inwoners van de gemeente).

Behoefte aan oog voor de toekomst

De externe betrokkenen geven aan dat plannen en ontwikkelingen de lange termijn moeten dienen. Het gaat er niet alleen om waar sporters vandaag behoefte aan hebben, maar waar in de toekomst behoefte aan zal zijn: de stip op de horizon. De gemeente hanteert volgens de externe betrokkenen onvoldoende een blik op de lange termijn. De geïnterviewden geven aan dat de gemeente bij veel ideeën/projecten een afwerende houding inneemt en aangeeft dat er eerst beleid moet zijn vastgesteld. Zo worden initiatieven niet gestimuleerd, maar eerder opgehouden. De gesprekspartners zien dat de gemeente op dat moment nieuw sportbeleid creëert door het samenbrengen van verschillend beleid uit de voormalige gemeenten. Dat leidt volgens hen niet tot beleid dat voldoende richting geeft en voldoende de toekomst in kijkt. Het effect van het ontbreken van een visie aan de zijde van de gemeente is ook dat initiatiefnemers zich niet kunnen richten naar het beleid van de gemeente en niet weten welke plannen weinig kans van slagen hebben en welke plannen juist haalbaar zijn en waarop ingezet moet worden.

Behoefte aan gemeente die meedenkt en een sturende rol neemt

De SVN waardeert het periodieke overleg dat zij met de gemeente heeft. Dit overleg gebeurt gestructureerd en de gemeente toont een goed luisterend oor. Toch zouden de externe betrokkenen het op prijs stellen als de gemeenten soms ook de rol van deelgenoot van een project inneemt. De gemeente wacht nog vaak af waar initiatiefnemers mee komen en reageert daarop. De gesprekspartners zien graag dat de gemeente meer de diepte ingaat en meer een sturings- en beleidsrol neemt. De gemeente mag minder de vraag stellen 'wat denken jullie er zelf van' en meer meedenken en zelf positie innemen.

Ook zien de gesprekspartners graag dat de gemeente een faciliterende rol op zich neemt. Met faciliterend bedoelen ze bijvoorbeeld dat de gemeente vroegtijdig beschikbaar is voor advies, zodat de vergunningaanvraag correct wordt ingediend. De geïnterviewden hebben de afdeling Vergunningen tijdens het opstellen van de vergunningaanvraag benaderd voor advies en sturing. Er speelden onderwerpen als eigendom van de Groenalliantie, onroerend zaakbelasting, biodiversiteit et cetera. Dergelijk vroegtijdig advies paste volgens de afdeling echter niet in de gebruikelijke werkwijze. Dat was ook de respons op het verzoek om een vast aanspreekpunt bij de gemeente. Aan dergelijke facilitering hebben initiatiefnemers wel behoefte. Nu kost het initiatiefnemers veel tijd en energie om een aanvraag rond te krijgen en ook de vergunningprocedure loopt langer, omdat er pas in de loop van de procedure van de zijde van de gemeente wordt 'bijgestuurd'.

Ook zouden de gesprekspartners graag zien dat een combinatiefunctionaris zich structureel bij hen aansluit om inwoners, verenigingen en andere organisaties met elkaar te verbinden, nieuwe ontwikkelingen in de gaten te houden en mensen te activeren. Overigens zijn daarover al gesprekken gaande met de gemeente.

Inwonersavonden: zorg voor aanwezigheid van positief en negatief gestemden

De gesprekspartners hebben van het proces rondom ontwikkeling Sportpark Weydehoeck geleerd dat het zaak is om mensen die op voorhand meer positief staan tegenover een idee actief uit te nodigen voor informatiebijeenkomsten. In de regel komen bij een algemene uitnodiging meer mensen op die op voorhand negatief tegenover een idee staan. Een meer evenwichtige samenstelling komt ten goede aan de sfeer en discussie op inwonersavonden.

6 Leren van andere gemeenten

In dit hoofdstuk worden deelvraag 5 en 8 beantwoord: wat zijn voorbeelden van goed samenspel uit andere gemeenten en wat kan de gemeente doen om goede voorbeelden een aanjagende functie te geven (voor raad, college en organisatie)?

6.1 / voorbeelden van andere gemeenten

In dit hoofdstuk worden een aantal aansprekende voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie uit andere gemeenten op een rij gezet. Sommige daarvan zijn op 15 mei 2017 in een workshop met ambtenaren, raadsleden, een collegelid en twee inwoners aan de orde geweest. In die workshop is gesproken over burger- en overheidsparticipatie in de gemeente Krimpenerwaard in de toekomst. Specifiek aan de orde kwamen de verschillende rollen die de ambtelijke organisatie, de raad en het college kunnen vervullen. Onder sommige hierna volgende voorbeelden staan hyperlinks die naar meer informatie verwijzen.

1. Voorbeeld over rollen van raad en college bij burger- en overheidsparticipatie

Afspraken tussen raad, college en organisatie: Participatiecode in gemeente Hellendoorn

Na onduidelijkheid discussies rondom participatietrajecten besluit de gemeenteraad dat het goed is om heldere afspraken te maken over wat raad, college en organisatie verstaan onder burger- en overheidsparticipatie. Een afvaardiging van de raad heeft vervolgens aan de hand van de Participatiecode van de provincie Overijssel een participatiecode voor de gemeente Hellendoorn ontwikkeld. Daarin staan:

- De uitgangspunten van participatie;
- Definities van verschillende participatievormen, gerangschikt in een participatieladder;
- Procesafspraken om in de praktijk de participatie te regelen.

De Participatiecode is handzaam gemaakt door het gebruik een stroomschema. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt over het proces rondom participatie, waarbij ook aandacht is voor het verschil tussen burger- en overheidsparticipatie. Raad en college nemen zich bovendien voor dat de Participatiecode na twee jaar gezamenlijk geëvalueerd zal worden, om te kijken of de uitgangspunten, definities en procesafspraken ook in de praktijk van toegevoegde waarde zijn.

Zie: <https://raad.hellendoorn.nl/Vergaderingen/Raadscommissie-ABZM/2016/01-december/19:30/Participatiecode-Hellendoorn/Participatiecode-Hellendoorn-versie-1-0.pdf>

Voorbeeld: gebruik van verschillende perspectieven op de rol van de overheid

De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) onderscheidt vier vormen die gemeenten kunnen aannemen: 'de presterende overheid', 'de samenwerkende overheid', 'de rechtmatige overheid' en 'de responsieve overheid in de actieve samenleving'. De NSOB geeft aan dat het hierbij niet gaat om elkaar uitsluitende vormen, maar om een 'keuzepallet', waarbij het gaat om het in de vingers krijgen van de meervoudigheid in het repertoire. Ook de commissie Toekomstgericht Bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten ziet die meervoudigheid, maar dan in termen van representatieve versus participatieve democratie: "Representatieve en participatieve democratie vormen geen zero-sum-game, maar kunnen elkaar versterken. Voor de gemeenteraad betekent dit een in veel grotere mate open staan voor en toegankelijk zijn voor burgers. De representatieve democratie kan alleen vorm krijgen in verbinding met de participatieve en maatschappelijke democratie."

Als gevolg van bezuinigingen heeft de gemeente Oldebroek de afgelopen jaren flink ingezet op het betrekken van de samenleving. Hierbij wordt een combinatie toegepast van 'burgerparticipatie' (het uitnodigen van inwoners om mee te denken) en 'overheidsparticipatie' (inwoners nemen zelf het initiatief). De gemeente ziet dat er daarbij verschillende rollen moeten worden gehanteerd. De ene keer faciliteert de gemeente door bijvoorbeeld deregulering, de andere keer treedt de gemeente meer op als regisseur.

De gemeente Peel en Maas heeft in de afgelopen vijftien jaar een ontwikkeling richting zelfsturende gemeenschappen meegemaakt. Inwoners uit de dorpen worden door de gemeente niet alleen betrokken bij het maken van plannen, maar krijgen ook ruimte en verantwoordelijkheid voor de uitvoering van die plannen. Dat betekent niet dat er een statische verhouding is tussen gemeente en inwoners. De ene keer is de gemeente meer 'in de lead', de andere keer de gemeenschap, en soms daar tussen in.

NSOB, zie: http://www.nsob.nl/wp-content/uploads/2015/06/NSOB_Sedimentatie_web.pdf

VNG, zie: https://vng.nl/files/vng/2016_van_den_donk_op-weg-naar_20160603.pdf

Oldebroek, zie: <http://www.tijdvoorsamen.nl/art/uploads/files/3-Gemeente%20en%20Gemeenschap-web.pdf>

Peel en Maas, zie: <https://www.peelenmaas.nl/data/downloadables/2/8/8/zelfsturing-30.pdf>

2. Voorbeelden van visies op burger- en overheidsparticipatie

Verschillen in participatiebeleid

Veel gemeenten hebben een (al dan niet door de raad vastgesteld) participatiebeleid. Hierin kunnen grote verschillen bestaan. De gemeente Katwijk heeft bijvoorbeeld een participatieverordening, waarin bepaalde eisen zijn opgenomen over hoe de gemeente om hoort te gaan met participatie. Het gaat hier dus om een juridisch document met een verplichtend karakter.

De gemeente Roermond heeft een participatievisie opgesteld, waarin ambities zijn vastgelegd voor actief burgerschap. De gemeente heeft twaalf stappen benoemd waarlangs de ambitie voor actief burgerschap gerealiseerd moet worden.

De gemeente Goeree-Overflakkee heeft de herindeling (2013) benut om na te denken over een nieuwe cultuur en werkwijze. De verhouding tussen overheid en samenleving is aan het veranderen en daar moest een passend antwoord op komen. Zo heeft de raad in 2015 unaniem de motie "Soort gemeente" aangenomen waarin het college wordt opgedragen te komen met een discussienota op basis waarvan een discussie gevoerd kan worden over welk type gemeente Goeree-Overflakkee wil zijn: regiegemeente, uitvoeringsgemeente of een tussenvorm? De relatie met inwoners in de kernen speelt een centrale rol in de zoektocht naar de rol van de gemeente. Om de afstand tot de inwoners niet te vergroten, zet de gemeente sterk in op het kern- en buurtgericht werken. De gemeente kiest ervoor om niet te starten met een beleidsnota, maar met een 'expertteam burgerkracht' die zich bezig houdt met de voorwaarden voor het ontstaan van collectieve sociale initiatieven. Op basis van de verkenningen die het expertteam doet, wordt besloten om (nog) meer in te zetten op de rol van dorpsraden als broedplaats voor initiatieven en schakelfunctie voor de gemeente.

Zie:

<https://www.goereeoverflakkee.nl/document.php?m=46&fileid=34219&f=5642d9d6bd5a1ccf7e7f7d58acf7c0dd&attac>

3. Voorbeeld van verbinding houden met kernen en dorpen

Herindeling Alkmaar, Graft-De Rijk en Schermer

In 2015 worden de kleine gemeenten Graft-De Rijk en Schermer heringedeeld bij de grote gemeente Alkmaar. Hoewel het voor de gemeente Alkmaar slechts om een toename van 10% van het inwonersaantal gaat, wordt veel aandacht gegeven aan het samenvoegen van de drie gemeenten. In de jaren vooraf aan de herindeling worden de twee kernen veelvuldig bezocht en doet de burgemeester de belofte om in de nieuwe gemeente tenminste één dag per week aanwezig te zijn in de kernen. Ook zijn er contactambtenaren aangesteld die het primaire ambtelijke contactpersoon zijn voor de inwoners uit Graft-De Rijk en Schermer. De bestuurlijke en ambtelijke aanwezigheid wordt zeer gewaardeerd door met name de actieve, betrokken inwoners. Wat hieraan bijdraagt, is dat de gemeente een aantal prangende zaken heeft geïnventariseerd en op korte termijn hier oplossingen voor heeft bedacht. Op die manier zagen inwoners dat de gemeente de kernen serieus neemt en de middelen heeft om zaken op te pakken waarvoor de voormalige gemeenten geen uitweg zag.

Zie: <https://www.alkmaar.nl/Eindrapport-Effecten-van-de-herindeling.html>

4. Voorbeelden van bestuurlijke betrokkenheid bij burger- en overheidsparticipatie

Bestuurlijke betrokkenheid als succesfactor

In veel praktijkvoorbeelden is bestuurlijke betrokkenheid een belangrijke succesfactor in het doen slagen van participatieve beleidsprocessen. Een interactief planproces rond de herontwikkeling van een oude zeepfabriek in Nijmegen, raakte in een impasse toen inwoners het niet eens konden worden met de planontwikkelaar. Door interventie van de wethouder- die tevens initiatiefnemer was van het interactieve proces – kon een compromis worden gevonden en kwam het proces tot een goed einde.

Ook bij de herinrichting van de Eendragtspolder bij de gemeente Zuidplas, was een interventie van de bestuurlijk portefeuillehouder nodig toen bleek dat er geen draagvlak bestond voor de ambitie om een evenemententerrein te ontwikkelen. De bestuurder besloot om deze ontwikkeling te staken en samen met inwoners een nieuw ontwerp te maken voor de Eendragtspolder. Het resultaat kon uiteindelijk op groot draagvlak rekenen onder inwoners.

Participatie op maat in Utrecht

De gemeenteraad van Utrecht heeft het college met de motie 'Vernieuw de wijkparticipatie' opgeroepen om nog beter 'participatie op maat' te organiseren. De raad geeft het college verschillende richtingen mee, waaronder het gebruik van meer flexibele vormen van participatie in de wijk en betrokkenheid van een meer gemêleerde groep inwoners. In samenwerking met bewoners en organisaties heeft het college gekeken wat werkzame elementen van participatie in buurt en wijk zijn. De uitkomst is dat het college in 2017 aan de slag gaat met tien trajecten, één in elke wijk, met het doel: participatie op maat. Het college wil met die trajecten leren van de ervaringen met participatie op maat – daarom is ook alvast een evaluatiemoment gepland. De gemeente start niet blanco met de trajecten: op basis van eerdere ervaringen worden tien uitgangspunten gehanteerd. Dat zorgt ervoor dat in de evaluatie ook gericht naar deze punten kan worden gekeken.

Zie: <https://www.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/bestuur-en-organisatie/initiatief-en-invloed/2017-02-notitie-AI-doende-vernieuwen.pdf>

Rijnwaarden: verschillende verhoudingen met dorpsraden

De gemeente Rijnwaarden bestaat uit verschillende dorpskernen met ieder een eigen dorpsraad. De rol en betrokkenheid van deze dorpsraden kan echter verschillen per dorpskern. Sommige dorpsraden fungeren als een klankbord voor de gemeente op vrijwel alle beleidsterreinen. In een andere kern heeft de dorpsraad geen inhoudelijke adviesrol, maar fungeert deze meer als een intermediair tussen de gemeente en de dorpsbewoners. De leden van de dorpsraad kennen de inwoners goed en weten precies met wie de gemeente contact moet leggen, bijvoorbeeld bij het opstellen van mantelzorgersbeleid. Op deze manier maakt de gemeente optimaal gebruik van de verschillende manieren verbanden van inwoners in de samenleving.

5. Voorbeelden van het stimuleren van overheidsparticipatie

Belang van een schakel: ideeënmakelaar Zwolle

In de gemeente Zwolle ondersteunde een 'ideeënmakelaar' gedurende vier jaar bewoners bij het realiseren van ruim 300 initiatieven. Een raadslid zag dat mensen moeilijk met hun ideeën in de gemeente terecht konden. Op basis van een initiatiefvoorstel maakte Zwolle voor vier jaar geld vrij voor een makelaar. Bewoners met een idee maken een afspraak. Het is de taak van de ideeënmakelaar om te bekijken wat een initiatief van de gemeente nodig heeft om uitgevoerd te worden. De ideeënmakelaar staat met één been binnen de gemeentelijke organisatie en met één been in de stad. De ideeënmakelaar stelt vragen, luistert en denkt mee. Zo wordt een plan concreter en komt boven tafel wat er nodig is om het plan tot uitvoer te brengen. Voorwaarde is dat een idee een maatschappelijke meerwaarde heeft voor de stad, bijvoorbeeld door een bijdrage te leveren op cultureel of sociaal vlak of aandacht besteedt aan duurzaamheid.

Van de ruim 300 initiatieven, werd de helft gerealiseerd zonder verdere steun van de gemeente. Verder leidde het tot enthousiaste en initiatiefrijke bewoners, creatieve oplossingen voor problemen in de stad en een versterking van het netwerk van maatschappelijke partners.

Zie: <https://www.movisie.nl/artikel/idee%C3%ABnmakelaar-succesvolle-stimulator-burgerparticipatie>

Right to Challenge: dat kan ik beter

Steeds meer gemeenten hebben het *Right to challenge* geïntroduceerd, waarbij (groepen) inwoners de mogelijkheid hebben om zelf taken van de gemeente uit te voeren of over te nemen. Onder het mom van 'Dat kan ik beter' kunnen inwoners van de gemeente Tilburg contact opnemen met de gemeente als zij denken een gemeentelijk beter te kunnen uitvoeren dan nu gebeurt. Een contactfunctionaris van de gemeente kijkt dan bij welke afdeling het plan het beste past. Daarna volgt een gesprek met de initiatiefnemers en beoordeelt de gemeente het plan. Het college beoordeelt uiteindelijk of de gemeente wil meewerken aan het initiatief.

Zie: <https://www.tilburg.nl/stad-bestuur/bestuur/initiatieven-en-participatie/veelgestelde-vragen-dat-kan-ik-beter/>

Al doende leren van initiatieven: Westvoorne

De gemeente Westvoorne heeft naar aanleiding van het doorontwikkelen van het participatiebeleid een programma 'Samen doen' opgezet. Hierbij nodigt de gemeente inwoners letterlijk uit tot het ontplooiën van burgerinitiatieven. In januari 2016 was een eerste openbare inspiratieavond, waar verschillende ideeën zijn geopperd waar inwoners van Westvoorne mee aan de slag konden gaan. In maart 2016 hebben op de tweede bijeenkomst, in aanwezigheid van de wethouder en ruim 60 aanwezigen, acht initiatiefnemers hun ideeën gepresenteerd. Daarna is bekeken wat de initiatiefnemers zelf hebben gedaan om tot een eerste succes te komen en wat zij nog nodig hadden. De initiatieven betroffen bijvoorbeeld ruiterspaden, sneller internet en duurzame energie.

De gemeente heeft vooraf enkele randvoorwaarden voor initiatieven opgesteld. Zo moeten de ideeën wel passen binnen het gemeentelijke beleid. Andere randvoorwaarden voor initiatieven zijn bijvoorbeeld dat er draagvlak moet zijn en dat er geen commercieel belang mag zijn. Maar het doel van het traject was ook om te kijken of er nog meer voorwaarden of juist andere voorwaarden gesteld moeten worden. Zo heeft de gemeente geleerd dat het ondersteunen van initiatieven in veel gevallen ambtelijke capaciteit kost, maar dat de begeleiding/facilitering door de gemeente efficiënt kan worden aangepakt doordat een idee past binnen een lopend project. Ook kan de uitwerking van een idee relatief minder gemeentelijke begeleiding kosten wanneer de initiatiefnemers een sterk inhoudelijke achtergrond hebben. De lessen die de gemeente met het programma Samen Doen opdoet, worden verzameld en benut bij het op te stellen beleid over overheidsparticipatie.

Zie: http://www.westvoorne.nl/inwoner/samen-doen_43845/

6. Voorbeeld van een afwegingskader voor burger- en overheidsparticipatie

Ontwikkelen van een afwegingskader: leidraad participatie Ridderkerk

Om medewerkers van de gemeente Ridderkerk handvatten te geven om af te wegen of en hoe participatie er in een bepaald dossier uit kan zien, werkt die gemeente met een leidraad, een afwegingskader inclusief stroomschema. Door de leidraad te hanteren doorlopen medewerkers vanzelf zeven stappen: 1) omgevingsanalyse; 2) afwegen inspraak; 3) afwegen of onderwerp participatie uitsluit; 4) bepalen meerwaarde van participatie; 5) checken randvoorwaarden; 6) niveau van participatie; 7) bepalen communicatie. Voor elke stap in de leidraad zijn aanvullende formats en middelen ontwikkeld om tot een goed inrichting van het participatieproces te komen. Voor overheidsparticipatie is een 'gespreksplacemat' ontwikkeld om samen met initiatiefnemers om tafel te kunnen gaan en dan samen de juiste vragen te stellen.

Medewerkers hanteren door gebruik van het afwegingskader op een laagdrempelige wijze en 'als vanzelf' een gedeelde benadering in het inrichten van een participatietrajecten, zonder dat oog voor de specifieke situatie en maatwerk verloren gaat. De werkwijze laat veel schakering toe, maar dwingt gebruikers om steeds te motiveren waarom ze welke keuzes maken.

Samenvatting

In dit hoofdstuk geven wij antwoord op de onderzoeksvragen.

Dit onderzoek kende de volgende hoofdvraag:

Wat doet de gemeente Krimpenerwaard aan het samenspel tussen gemeente en gemeenschap en wat kan beter?

Deze vraag is onderverdeeld in een aantal deelvragen op twee thema's: enerzijds de ambitie en het beleid van de gemeente en anderzijds naar het samenspel tussen gemeente en gemeenschap in de praktijk. Deze deelvragen worden in dit hoofdstuk beantwoord. De laatste deelvraag – 'Wat kan de gemeente Krimpenerwaard doen om goede voorbeelden een aanjagende functie te geven (voor raad, college en organisatie)?' gaat over het samenspel in de toekomst. Deze vraag wordt beantwoord in hoofdstuk zes en de uitkomsten zijn betrokken bij de geformuleerde aanbevelingen.

Ambities, visie en beleid

1. *Welke ambities leven er binnen de organisatie, het college en de raad op het gebied van samenspel met de gemeenschap?*
2. *Wat zijn de visie en het beleid van gemeente Krimpenerwaard op het gebied van samenspel met de gemeenschap?*

Uit het collegeakkoord blijkt dat de gemeente actief de dialoog met inwoners wil opzoeken, hen wil betrekken bij het vormgeven van beleid en initiatieven uit de samenleving wil stimuleren. Voor deze ambities zijn geen concrete doelstellingen geformuleerd. College en raad hebben dan ook hun positie en houding ten opzichte van burger- en overheidsparticipatie (nog) niet bepaald. Dat betekent dat participatie nu per project wordt vormgegeven en dat er geen richtlijnen of voorwaarden voor de omgang met inwonersinitiatieven zijn. Hierdoor kunnen afwegingen per ambtenaar/afdeling verschillen en worden deze ook niet altijd binnen de organisatie afgestemd. Ook voor inwoners zijn daardoor keuzes die de gemeente rondom burger- en overheidsparticipatie maakt niet altijd helder. Het voornemen van de gemeente is om in het jaar 2017 te komen tot een nota Burgerparticipatie, met als doel om tot duidelijkere beleidskaders te komen en participatie gestructureerder aan te pakken. Een wens hierbij is in ieder geval om bij de vormgeving van participatie rekening te houden met verschillen in de identiteiten van de kernen.

Vormen en voorbeelden van samenspel gemeente en gemeenschap

3. Welke vormen (instrumenten) van participatie zijn aanwezig in Krimpenerwaard?
4. Welke voorbeelden (casussen) van samenspel kent de gemeente Krimpenerwaard?

Er zijn veel voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie in de gemeente Krimpenerwaard. In interviews komt naar voren dat er verschillende initiatieven zijn aan te wijzen die al tientallen jaren geleden zijn ontstaan in de voormalige gemeenten – bijvoorbeeld de buurtprojecten, de door inwoners geïnitieerde ijsbaan in Ammerstol, het grotendeels door inwoners gebouwde en beheerde zwembad in Gouderak en de door inwoners en gemeente onderhouden Overtuin Bisdom van Vliet. Dit onderzoek heeft een lijst van 38 voorbeelden voortgebracht. Met name de gelijkmatige spreiding in type participatie valt daarin op: zo zijn er 24 voorbeelden van gemeentelijke participatietrajecten genoemd, waarvan er 17 meer gericht waren op meedenken en 7 meer op meedoen.³⁸ 16 voorbeelden gingen over maatschappelijke initiatieven, waarvan er 4 meer gericht waren op meedenken en 12 meer over meedoen. Die verhouding kan worden verklaard door het feit dat de gemeente vaker participatietrajecten start om inwoners te betrekken bij beleidsvorming (meedenken), terwijl inwoners vaker met initiatieven komen die te maken hebben met het realiseren van activiteiten of voorzieningen (meedoen). die gericht waren op meedenken genoemd. 7 voorbeelden van maatschappelijke initiatieven, waarbij sommigen meer gaan over 'meedenken' en anderen meer over 'meedoen'.

Figuur 12. Verdeling voorbeelden

De voorbeelden richten zich op verschillende doelgroepen, variërend van de gehele bevolking, de inwoners per gebied, tot specifiekere doelgroepen zoals (horeca)ondernemers of jongeren. Hierbij is geen duidelijk zichtbare schakering in het gebruik van instrumenten waar te nemen. De gemeente gebruikt veelal instrumenten die gericht zijn op overleg, zoals inspraakavonden, platforms, adviesraden en samenwerkingsverbanden/partnerschappen. Soms worden specifieke instrumenten ingezet, zoals de tekenwedstrijd voor leerlingen bij de Visies op de identiteit van de kernen is. Daarnaast maakt de gemeente ook gebruik van laagdrempeligere vormen, zoals burgerpeiling en tevredenheidsonderzoeken en een (digitale) ideeënbus. Veel initiatieven vanuit de samenleving lijken spontaan te ontstaan, zonder stimulering of activering vanuit de gemeente. Voor buurtprojecten geldt wel dat de gemeente een actieve rol heeft gespeeld in het opzetten van de structuur. Soms vervult gemeente een coördinerende en/of faciliterende rol, zoals bij Whatsapp-buurtpreventie en Burgernet. Tot slot is er een categorie initiatieven waarbij de gemeente zich aansluit als (contract)partner, zoals Waardzaam.

5. Wat zijn voorbeelden van goed samenspel uit andere gemeenten?

In hoofdstuk 6 is een aantal aansprekende voorbeelden uit andere gemeenten op een rij gezet. Op 15 mei 2017 is een workshop met ambtenaren, raadsleden, een collegelid en twee inwoners gehouden waarin verschillende van deze voorbeelden de revue zijn gepasseerd. In de workshop is gesproken over burger- en overheidsparticipatie in de gemeente Krimpenerwaard in de toekomst. Specifiek aan de orde kwamen de verschillende rollen die de ambtelijke organisatie, de raad en het college kunnen vervullen.

³⁸ Sommige voorbeelden zijn op verschillende manieren getypeerd. In deze telling is gekozen voor de typering die het meest gebruikt is.

6. *Hoe ziet het samenspel tussen gemeente en gemeenschap er in de praktijk uit in Krimpenerwaard?*
7. *Wat was de opbrengst van deze voorbeelden van samenspel?*

Er zijn drie voorbeelden nader onderzocht: buurtprojecten (meedoen en deels meedenken, initiatief gemeente), Visies op de identiteit van de kernen (initiatief gemeente, meedenken) en Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck (initiatief gemeenschap, meedoen). Uit het onderzoek blijkt dat de participatie in de buurtprojecten een meerwaarde oplevert voor de veiligheid en leefbaarheid in de wijk. Bovendien sluit de betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving in de buurtprojecten naadloos aan bij de beleidsdoelen van de gemeente. Voor de Visies op de identiteit van de kernen geldt dat de opbrengst van participatie volgens het beleids- en projectdoel omgezet is in handzame kernsheets, die als basis fungeren voor het te ontwikkelen kernenbeleid. De meerwaarde in de casus Sportpark Weydehoeck zit vooral in de verbindende rol van de stichting Servicepunt Verenigingen Nederlek.

- / Uit de onderzochte voorbeelden is gebleken dat er bij deelnemers van participatie behoefte is aan meer duidelijkheid en continuïteit. Onder meer kunnen de volgende lessen worden getrokken Om de kracht van de samenleving beter te benutten, zou de gemeente zich zichtbaarder kunnen opstellen en inwoners tegemoet komen met een heldere visie op participatie (buurtprojecten, Visies op de identiteit van de kernen, Sportpark Weydehoeck).
- / Het organiseren van burgerparticipatie en het stimuleren van initiatieven heeft baat bij kennis van de lokale gemeenschap, kennis van de ervaren urgentie inwoners en een persoonlijke benadering (buurtprojecten).
- / Verwachtingen van inwoners over participatie kunnen uiteenlopen – de vormgeving van participatie moet aansluiten bij de behoefte van inwoners (Visies op de identiteit van de kernen).
- / De haalbaarheid van een initiatief wordt verhoogd door het concreet laten maken van een initiatief en het laten creëren van draagvlak onder inwoners/belanghebbenden (Sportpark Weydehoeck).
- / Er is ruimte voor de gemeente om zich proactiever op te stellen in het meedenken en adviseren van initiatieven. Zo wordt de gemeente een mede-aanjager in plaats van een ontvanger van initiatieven (Sportpark Weydehoeck).
- / Continuïteit van een participatie vraagt om voortdurende aandacht en helderheid (buurtprojecten, Visies op de identiteit van de kernen, Sportpark Weydehoeck). (project houdt niet op voor inwoners, gaat over relatie)
- / Evaluatie van het participatieproces kan vaker worden gedaan, omdat dit kan bijdragen aan de ontwikkeling van handvatten/afwegingskaders voor burger- en overheidsparticipatie (Visies op de identiteit van de kernen).

Bijlage 1. Interviews

Interviews

De volgende personen hebben bijgedragen aan dit onderzoek. Hierbij spreken we onze grote dankbaarheid uit voor alle observaties, ideeën en inzichten.

Naam	Intern/ Extern	Functie	Casus	Datum
Mevrouw L. Sleeuwenhoek	Intern	Wethouder (portefeuille Participatie)	Algemeen	16-12-2016
Mevrouw F. Lameris		Programmanager dienstverlening		
De heer R. Cazemier	Extern	Burgemeester	Buurtprojecten	8-3-2017
De heer R. Ros		Beleidsmedewerker veiligheid		
De heer H. van Tol		Buurtcoördinator		
De heer D. Stob		Buurtcoördinator		
De heer H. Gorissen		Buurtcoördinator		30-3-2017
Mevrouw C. van der Spoel- de Boom		Buurtcoördinator		
De heer A. Groenenveld		Buurtcoördinator		
De heer J. Manschot		Wijkagent		
De heer J.W. Ooms		Wijkagent		
Mevrouw L. Sleeuwenhoek	Intern	Wethouder	Kernenbeleid	8-3-2017
Mevrouw I. Steenvoorden		Coördinerend programmamanager strategie en projecten; projectleider kernenbeleid		
Mevrouw J. Vonk		Communicatieadviseur		
Mevrouw M. den Hoed		Beleidsadviseur recreatie en toerisme		
Mevrouw G. Minderhoud	Extern	Inwoner Ouderkerk		23-3-2017
De heer J. Suyderhoud		Inwoner Ouderkerk		
De heer T. Bakkers		Inwoner Ouderkerk		
De heer A. Maat		Inwoner Ouderkerk		
De heer K. Bakker		Inwoner Bergambacht		
De heer K. de Langen		Inwoner Bergambacht		
De heer C. Mourits		Inwoner Bergambacht		
Mevrouw J. van der Hee		Inwoner Bergambacht		
Mevrouw L. Sleeuwenhoek	Intern	Wethouder	Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck	8-3-2017
Mevrouw K. Muskens		Beleidsmedewerker sport		
De heer J. Dijkman				

De heer Den Hartog		Medewerker eenheid Strategie & Projecten	Lekkerkerk	
De heer J. Koutstaal	Extern	Beleidsadviseur Ruimtelijke Ordening		
De heer F. Wink		Algemeen medewerker SVN		8-3-2017
		Penningmeester SVN		
Mevrouw R. Bakker	Extern	Stedenbouwkundige, initiatiefnemer burgerinitiatief Toekomstvisie Krimpenerwaard	Algemeen	26-1-2017

Geraadpleegde documenten

Voor de geraadpleegde documenten verwijzen we u naar de voetnoten in de tekst.

Bijlage 2. Opbrengst inventarisatie

Inventarisatie

In december 2016 heeft de rekenkamercommissie een enquête uitgezet die ingevuld is door vijftien medewerkers van de gemeente, vier raadsleden en vijf externe partijen (zoals buurtcoördinatoren en (sport)clubs). Met de enquête zijn 37 voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie opgehaald. Deze voorbeelden zijn weergegeven in bijlage 2. De meeste voorbeelden gaan over participatie waarbij de gemeente het initiatief had, en inwoners uitgenodigd zijn om mee te denken.

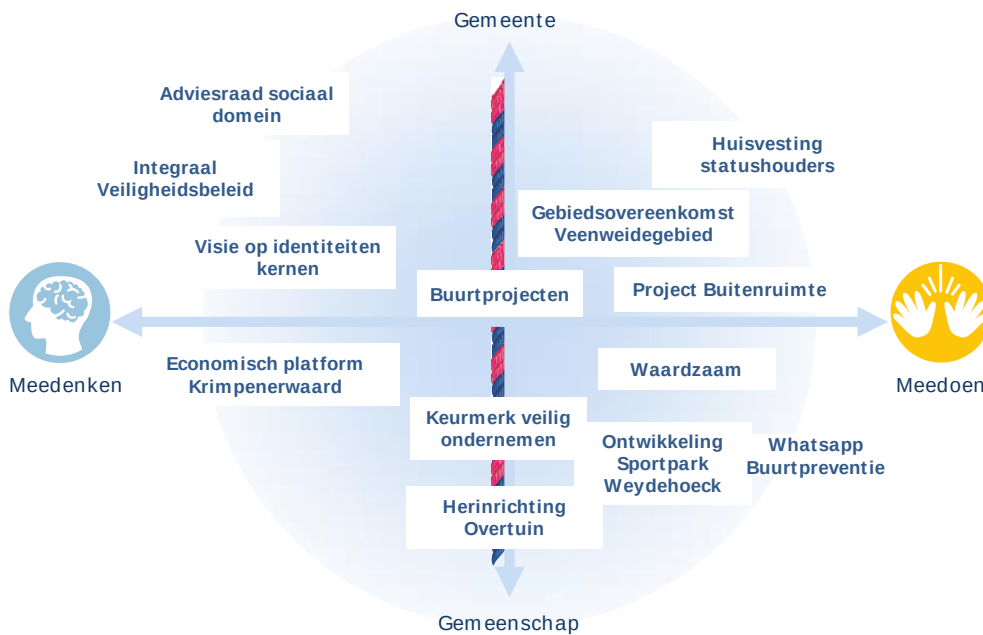
In januari 2017 heeft de rekenkamercommissie een duidingssessie georganiseerd, waaraan circa 20 medewerkers van de gemeente hebben deelgenomen, om te bepalen welke voorbeelden het meest geschikt zijn om te onderzoeken. Voor hun bijdrage aan deze sessie is de rekenkamercommissie hen zeer erkentelijk. De rekenkamercommissie heeft vooraf een shortlist gemaakt, op basis van de volgende criteria:

- 1 Typend voor huidige praktijk gemeente/komt vaak voor
- 2 Typend voor ambities voor de toekomst
- 3 Voldoende mate van interactie/participatie
- 4 Spreiding over de organisatie (domeinen en sleutelfiguren)
- 5 Balans 'inhoud' en 'vorm' (wijkoverleggen, ongeorganiseerd)
- 6 Spreiding over kwadranten
- 7 'Onderzoekbaar' (afgebakend, informatie en mensen beschikbaar)

De shortlist bevatte de volgende voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie:

- 1 Visies op de identiteit van de kernen (Kernenbeleid)
- 2 Keurmerk veilig ondernemen
- 3 WhatsApp buurtpreventie
- 4 Economisch Platform Krimpenerwaard
- 5 Integraal veiligheidsbeleid
- 6 Buurtprojecten
- 7 Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck
- 8 Huisvesting vluchtelingen/statushouders
- 9 Adviesraad sociaal domein
- 10 Gebiedsovereenkomst Veenweidegebied
- 11 Waardzaam
- 12 Project / herinrichting buitenruimte
- 13 Herinrichting Park Overtuin.

Daarop zijn de 13 overgebleven projecten, in overleg met de deelnemers, in het kwadrant geplaatst, aan de zijde van gemeenschap of gemeente afhankelijk van waar het initiatief lag en aan de zijde van meedoen of meedenken afhankelijk van waar de nadruk op lag in het project:

Figuur 13. Voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie getypeerd

Vervolgens konden de deelnemers drie voorkeursstemmen uitbrengen op de projecten. Het tellen van de stemmen leverde de volgende top-6 op:

- 1 Buurtprojecten (12)
- 2 Project buitenruimte (11)
- 3 Visies op de identiteit van de kernen (Kernenbeleid) (10)
- 4 Huisvesting vluchtelingen/statushouders (8)
- 5 Ontwikkeling sportpark Weydehoeck Lekkerkerk (7)
- 6 Economisch platform Krimpenerwaard (5)

In kleine werkgroepjes van minimaal twee personen zijn de deelnemers met deze zes cases aan de slag gegaan, om daarover aan te geven:

- 1 Waarover gaat het?
- 2 Welk beleidsdomein / welk deel organisatie is betrokken?
- 3 Wie betrokken uit bestuur en politiek?
- 4 Wie extern betrokken?
- 5 Welk leereffect verwacht je?
- 6 Is het 'onderzoekbaar': afgebakend (kop en staart); informatie beschikbaar; mensen beschikbaar?

De antwoorden op de bovenstaande vragen zijn voor de top-6 cases plenair besproken.

Definitieve selectie door de rekenkamercommissie

Aan de hand van de hiervoor besproken criteria heeft de rekenkamercommissie uit de tijdens de duidingssessie gekozen top-6 voorbeelden van burger- en overheidsparticipatie drie cases geselecteerd, namelijk:

- / Buurtprojecten
- / Visies op de identiteit van de kernen ten behoeve van Kernenbeleid
- / Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck

Opbrengst inventarisatie voorbeelden burger- en overheidsparticipatie

Nr.	Casus	Omschrijving casus en rolverdeling gemeente-gemeenschap
Initiatief gemeente		
Meedenken		
1.	Integraal veiligheidsbeleid (2x genoemd)	Ter voorbereiding op de nota Integraal Veiligheidsbeleid is inwoners gevraagd mee te denken over de prioriteiten. Mbv een voorbereidingsgroep is een succesvolle avond voor inwoners gehouden, waaruit duidelijke prioriteiten naar voren kwamen. <u>Looptijd: november 2014 – november 2015</u>
2.	Economisch platform Krimpenerwaard (2x genoemd)	In 2016 is een economisch platform opgericht om als partner van de gemeente mee te denken over economische ontwikkeling in de Krimpenerwaard. Het uiteindelijke doel is dat het platform mede aanjager wordt van de economische ontwikkeling, al dan niet gefaciliteerd door de gemeente. <u>Looptijd: 2016 - nu</u>
3.	Project buitenruimte kern	Het betreft een civiel project in het centrum van een kern van de gemeente. Winkeliers zijn gevraagd mee te denken over de planning, fasering etc., omdat het project in het winkelgebied plaatsvond. <u>Looptijd: onbekend (2,5 jaar)</u>
4.	Horecabeleid	In samenwerking met o.a. horecaondernemers denkt de gemeente na over beleid m.b.t. horeca in het buitengebied <u>Looptijd: 2016 - 2017</u>
5.	Project Visie op identiteit Kernen / Kernenbeleid (5x genoemd, waarvan 2x bij meedoen initiatief gemeente)	De gemeente heeft samen met inwoners de identiteit van de elf kernen bepaald. Hiervoor zijn een sessie met het maatschappelijk middenveld gehouden, kernenavonden voor inwoners georganiseerd en een tekenwedstrijd voor scholieren, en is men via krant en internet geïnformeerd. Ook kon er input via de gemeentelijke website worden gegeven. Het project Identiteit van de kernen is afgesloten met twee terugkoppelbijeenkomsten. De gemeente gebruikt de input om het kernenbeleid op te stellen. <u>Looptijd: juni 2015 – mei 2016</u>
6.	Bewonersavonden/ Informatieavonden	Door de gemeente georganiseerde bewonersavonden / informatieavonden waarin voorgenomen plannen in de wijk (bestatingsplannen / groenplannen / parkeerplannen) met de bewoners van die wijk worden besproken. Bewoners hebben inspraak, denken mee en geven hun mening. Conclusies worden getrokken en plannen zo nodig aangepast op basis van wensen/ ideeën van de bewoners. <u>Looptijd: onbekend (Zodra de plannen gereed zijn voor inspraak)</u>
7.	Herontwikkeling Missiehuis (Driehuis)	Het voormalig missiehuis is een beeldbepalend gemeentelijk monument in de kern Driehuis. De gemeente nodigt bewoners uit om in overleg met vertegenwoordigers van de gemeente en de grondeigenaar na te denken over randvoorwaarden die zouden moeten gelden bij herontwikkeling van deze locatie. <u>Looptijd: 2015 - 2017 (afhankelijk van mogelijk gebruik locatie voor statushouders)</u>
8.	Sportnota	Visie op sport in de Krimpenerwaard. Sport voor Iedereen. Waarbij

		bijzondere aandacht is voor de harmonisatie van het sportbeleid vanuit de voormalige gemeenten. <u>Looptijd: 2017 - 2021</u>
9.	Burgemeestersbenoeming	In elke kern konden ideeën aangeleverd worden over wat voor persoon de nieuwe burgemeester moet zijn. <u>Looptijd: 2015 - 2016</u>
10.	Buurtprojecten	In de kernen Lekkerkerk en Krimpen aan de Lek werkt de gemeente met 6 buurtprojecten. In deze buurtprojecten doen 49 buurtcoördinatoren (Buurtbewoners) een stapje extra op het gebied van leefbaarheid en veiligheid, zoals het signaleren van verdachte situaties of van situaties die om ingrijpen van de gemeente vragen. De buurtcoördinatoren hebben 2 maal per jaar overleg onder voorzitterschap van de gemeente (afd. OOV). De Politie is partner. <u>Looptijd: 2000 – nu</u>
11.	Huisvesting vluchtelingen/statushouders	Om draagvlak te creëren voor de opvang van statushouders is de gemeente in gesprek gegaan met diverse bewonersgroepen. Hiervoor zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd. <u>Looptijd: september 2015 – nu</u>
12.	Meedenken combinatiefuncties sport & cultuur	Om gedegen keuzes te maken over de invulling van combinatiefuncties sport en cultuur. <u>Looptijd: 2016</u>
13.	Meedenken ambtsketen	De inwoners hebben de keuze gemaakt voor de nieuwe zilveren ambtsketen van de gemeente Krimpenerwaard <u>Looptijd: 2016</u>
14.	Herinrichting park	Het betreft de herinrichting van een park waarbij de bewoners worden betrokken om mee te denken en eventueel mee te doen met het onderhoud. <u>Looptijd: onbekend (1 jaar)</u>
15.	Adviesraad sociaal domein	Gemeente heeft ervoor gekozen om adviesraad 3D in te vullen, waardoor integraliteit van adviezen bevorderd wordt. De adviesraad kan zelf ook initiatief nemen. Dit dwingt beleidsmedewerkers ook om in voorbereiding van beleid al in contact te treden met doelgroepen en burgers. De adviesraad kijkt daar ook naar. Dat betekent bijv. dat in de voorbereiding van het tot stand komen van nieuwe subsidieregelingen gesproken wordt met instellingen. <u>Looptijd: doorlopend</u>
16.	Burgerpeiling en klanttevredenheidsonderzoeken	Een indirecte, 'lichte' vorm van participatie. De gemeente heeft een burgerpeiling en klanttevredenheidsonderzoeken uitgezet om te bepalen hoe zij er in de dienstverlening voor staat. Maar vooral ook om de focus te bepalen hoe de gemeente de dienstverlening gaat verbeteren.
17.	Week van de Veiligheid	In de week van de veiligheid wordt jaarlijks een thema uitgewerkt waarbij inwoners worden betrokken. In 2016 was dat het thema Ouderen en veiligheid. Tijdens een centrale bijeenkomst heeft de politie twee presentaties gegeven en is er met aanwezigen van gedachten gewisseld wat de beste manier is om ouderen bewust te maken van de dingen die ze zelf kunnen doen om hun woon- en leefomgeving veiliger te maken. In 2017 zullen er bijeenkomsten in de kernen gehouden worden voor de ouderen zelf.

		<u>Looptijd: jaarlijks</u>
Initiatief gemeente		
Meedoen		
	Project Kernenbeleid/ Identiteit Kernen (5x genoemd, waarvan 2x bij meedoen initiatief gemeente)	Zie boven.
18.	Overleg met kerken	Het stond al in het college werkprogramma, maar kerken hebben ook zelf initiatief genomen hiervoor. M.n. rond vluchtelingenproblematiek zijn in kleiner verband vervolgggesprekken geweest. Ook is aan de orde geweest de samenwerking tussen kerken en welzijnsstichtingen en leren van elkaar hoe het in andere kernen werkt. <u>Looptijd: In principe enkele malen per jaar overleg, kan op onderdelen leiden tot intensievere samenwerking.</u>
19.	Masterclass jongeren in de politiek	Jongeren bij de politiek betrekken. <u>Looptijd: 2016 - nu</u>
20.	Omgevingsvergunningen	Bedrijven uitnodigen die veel aanvragen tot een omgevingsvergunning indienen bij de gemeente met als doel om tot een doelmatige en snelle afhandeling van de aanvraag te komen. <u>Looptijd: onbekend (één avond)</u>
21.	Keurmerk Veilig ondernemen (3x genoemd, waarvan 2x bij initiatief gemeente meedoen)	Keurmerk Veilig ondernemen is een samenwerkingsverband tussen ondernemers en gemeente. In gezamenlijkheid wordt gekeken hoe een winkelgebied of bedrijventerrein veiliger en leefbaarder gemaakt kan worden. Met enige regelmaat zijn er bijeenkomsten/vergaderingen en 1x per jaar is er een schouw met o.a. externe partners <u>Looptijd: doorlopend</u>
22.	Gebiedsovereenkomst Veenweiden	De Gebiedsovereenkomst Veenweiden heeft tot doel om het waardevolle agrarische cultuurlandschap en de daarbij behorende natuurwaarden te behouden en te ontwikkelen. Uitgangspunt is: natuur, koeien én beleving. De provincie, gemeente en het hoogheemraadschap zetten zich daarvoor in, samen met agrarische partijen en natuur- en recreatieorganisaties. Gezamenlijk wordt gewerkt aan vier opgaven: de aanleg van nieuwe natuur, duurzaam waterbeheer en het tegengaan van bodemdaling, het versterken van de landbouwstructuur en benutten van kansen voor toerisme en recreatie. In deelgebied Bilwijk denkt een groep bewoners actief mee met de manier waarop de inrichting van het gebied vorm moet krijgen. In een ander gebied wordt 1 op 1 met boeren en grondeigenaren gesproken over hoe natuurbeheer in hun bedrijfsvoering zou passen. Daarnaast is er een Adviesraad Natuur- en Landbouw en zijn er verschillende begeleidingsgroepen waarin vertegenwoordigers van alle partijen participeren. Maatwerk per deelgebied. <u>Looptijd: januari 2015 – nu</u>
23.	Informele zorg	De gemeente heeft een vrij abstracte strategische visie vastgesteld op basis waarvan zij in gesprek is met partners over de invulling ervan: niet alleen de ideeën maar ook de uitvoering ervan.

		<u>Looptijd: 2017 - 2020</u>
24.	Integratie van statushouders	- <u>Looptijd: 2016 – nu</u>
Initiatief gemeenschap		
Meedenken		
	Keurmerk Veilig ondernemen (3x genoemd, waarvan 2x bij initiatief gemeente meedoen)	Zie boven.
25.	Opzetten van Repair Café	Het Repair Café draait om kleine reparaties van kapotte spullen door deskundige vrijwilligers. Dit draagt bij aan een duurzame samenleving, verminderen van de stroom restafval, bevorderen van de sociale cohesie en groepen burgers die ongewild aan de kant staan. Een samenleving waarin plaats is voor iedereen, waarin reparatiekennis wordt gekoesterd en overgedragen en waarin op verantwoorde wijze wordt omgegaan met kostbare grondstoffen. De gemeente is gevraagd mee te denken, en de wethouder heeft de opening verricht. Ook is een subsidie verstrekt. Het project is net gestart, maar de opening was geslaagd, goede opkomst, veel promotie. <u>Looptijd: september 2016 – nu</u>
26.	Buurtpreventie	Preventie ten behoeve van veiligheid <u>Looptijd: doorlopend</u>
27.	De Belbus (Schoonhoven e.o.)	Tegen een geringe vergoeding kunnen ouderen en/of gehandicapten zich op afroep laten vervoeren binnen Schoonhoven en omstreken. <u>Looptijd: 2014 – nu</u>
28.	Waardzaam	Initiatief van 'Duurzame Ondernemers Krimpenerwaard'. Doel is het bevorderen van het gebruik van duurzame energie. Ieder jaar worden 25 bedrijven uit de regio uitgenodigd om samen te werken aan CO2 /energie-reductie door het ondertekenen van een energieconvenant. De doelstelling van een energieconvenant is het realiseren van een CO2-reductie van 10% in 3 jaar ten opzichte van het referentiejaar. In 3 jaar zullen ongeveer 75 bedrijven actief met energiereductie aan de slag zijn. In 2016 is een eerste energieconvenant opgesteld, waar onder andere de gemeente aan heeft meegedaan. <u>Looptijd: 2016 - 2018</u>
Initiatief gemeenschap		
Meedoen		
29.	Burgernet	Gemeente en politie roepen iedereen die deelneemt aan het project via berichten op uit te kijken naar daders met een bepaald signalement of info te delen over een bepaald onveilig incident. <u>Looptijd: doorlopend</u>
30.	Buurtprojecten in de voormalige gemeente Nederlek	In de voormalige gemeente Nederlek zijn er buurtprojecten waarbij per straat en/of wijk een coördinator is die aanspreekpunt en spreekbuis is voor de buurt op het gebied van veiligheids- en leefbaarheidsonderwerpen. De coördinatoren nemen ook eigen initiatief en hebben ook contact met de politie.

		<u>Looptijd: doorlopend</u>
31.	Ontwikkeling Sportpark Weydehoeck Lekkerkerk	Vanuit de sport is er behoefte aan een wielersbaan en ook aan verlichte paden in het sportpark. De stichting SVN heeft (subsidie-afhankelijk) samen met de verenigingen een voorstel opgezet en ingediend bij de gemeente. Gedurende het proces is er een informatieavond geweest waar de omwonenden en andere geïnteresseerden informatie over het project kregen, alsmede de kans kregen om vragen te stellen. <u>Looptijd: 2015 – nu</u>
32.	Stichting Welzijn Ouderen Schoonhoven	De SWOS organiseert diverse activiteiten voor ouderen en heeft de laatste twee jaar extra taken van de gemeente overgeheveld gekregen, in het kader van de decentralisatie op het sociaal domein. <u>Looptijd: doorlopend</u>
33.	Oprichting stichting urgente noden Krimpenerwaard	De stichting biedt financiële hulp als er geen andere voorzieningen voorhanden zijn en ontzorgt de hulpverlener met een financiële hulpvraag en staat hem of haar in staat zich te richten op de hulpverlening <u>Looptijd: 2016</u>
34.	Verkeersveiligheid N477 bij Sportpark Tiendweg Krimpen a/d Lek	Er is een gevaarlijke oversteek op de N477 (Tiendweg Krimpen a/d Lek) waar vv Dilettant graag iets aan gedaan zou hebben. De stichting SVN heeft dat gezamenlijk met vv Dilettant opgepakt en verschillende partijen hierover benaderd. Inmiddels ziet het ernaar uit dat er iets gaat gebeuren begin 2017. <u>Looptijd: 2015 – nu</u>
35.	WhatsApp buurtpreventie (2x genoemd)	Bewoners kunnen binnen de WhatsApp groepen alles delen op het gebied van veiligheid. Groepen kunnen zich aanmelden via de landelijke site van WABP. Inwoners zijn WhatsAppgroepen gestart en willen van de gemeente weten of ze bepaalde ondersteuning kunnen ontvangen en dat kan. <u>Looptijd: doorlopend</u>
36.	Windenergie in de Krimpenerwaard	Waardstroom is ontstaan uit het initiatief voor windenergie van Stefan Vreeswijk op de zorgboerderij Cornelishoeve in Boven-Haastrecht. Er heeft zich een groep inwoners van de gemeente Vlist georganiseerd om de kansen voor windenergie in het Groene Hart te verbeteren. Het burgerinitiatief heet vereniging Waardstroom. Waardstroom wil zoveel mogelijk medestanders vinden om in dit gebied een windmolen te plaatsen. “Het moet duidelijk zijn dat de windmolens voor de mensen zelf zijn, en dat ze er direct voordeel bij hebben. Het moet breed gedragen worden om het te doen slagen”, aldus Stefan Vreeswijk. Naast windenergie zet de vereniging zich in voor de bevordering van lokale opwekking van hernieuwbare energie in de omgeving van de Krimpenerwaard. <u>Looptijd: 2013 - 2016</u>
37.	Strategische Visie Krimpenerwaard	Een inwonster van de Krimpenerwaard heeft de provincie, de gemeenten Krimpenerwaard en Krimpen aan den IJssel en het bedrijfsleven benaderd om een strategische visie voor het gebied op te stellen. Het gaat om stedenbouwkundige prof. H.E. (Riek) Bakker, die bekend is van de “Kop van Zuid” in Rotterdam. Het is een uniek burgerinitiatief. Opdrachtgever is een onafhankelijke Waardcommissie onder leiding van de Commissaris van de Koning, Jaap Smit. In dit traject worden ateliers gehouden met ambtenaren en ingehuurde experts, maar ook speciale participatieateliers. Er zijn bijeenkomsten voor inwoners, voor ondernemers en nog extra bijeenkomsten voor boeren. Riek Bakker heeft inwoners,

		ondernemers en boeren in twee bijeenkomsten opgeroepen om mee te denken. Daarnaast kon ingeschreven worden via de website. Riek Bakker heeft ook een spreekuur waar mensen input kunnen geven. Alle input uit de verschillende ateliers wordt gecombineerd tot een breed gedragen visie. <u>Looptijd: september 2016 – maart 2017</u>
38.	Sport en natuur	Stichting SVN heeft mensen benaderd om samen te kijken naar een betere balans tussen sportfaciliteiten en de natuur. Het idee is dat de parken in de toekomst niet alleen sportpark zijn, maar ook natuurpark. Op het natuurpark kunnen mensen genieten van de natuur en zal er natuureducatie zijn voor de scholen (theorie en praktijk). Er wordt gekeken naar het plaatsen van een houten hek (Argusvlinder), natuurvriendelijke oevers (met het Hoogheemraadschap), variatie in de beplanting, aanpassing van het maaischema tbv de natuur, etc. <u>Looptijd: eind 2016 - nu</u>
39.	Mijn park, jouw park	Stichting SVN wil graag open toegankelijke sportparken (geen hekken) waarvan iedereen recreatief gebruik kan maken. Hiervoor zijn meerdere gesprekken gevoerd met o.a. gebruikers (voetbalverenigingen) en scholen. De inspanningen moeten resulteren in beleid, dat hopelijk zal worden overgenomen in de andere kernen van de gemeente. <u>Looptijd: 2015 - nu</u>
40.	Herontwikkeling Sportpark Tiendweg Oost Lekkerkerk	Samen met psv De Lekruiters heeft de stichting SVN de faciliteiten op het sportpark up-to-date gebracht. <u>Looptijd: 2014 - 2015</u>